

Til medlemmerne af
Danske Regioners bestyrelse
m.fl.

09-06-2021

MDR-2021-00110

Maren Munk-Madsen

Dagsorden for møde i Danske Regioners bestyrelse onsdag den 16. juni 2021 kl. 15.00

Deltagere: Stephanie Lose, Ulla Astman, Henrik Thorup, Sophie Hæstorp Andersen, Anders Kühnau, Heino Knudsen, Poul-Erik Svendsen, Lars Gaardhøj, Karin Friis Bach, Per Larsen, Villy Søvnndal, Lone Langballe, Martin Geertsen, Carsten Kissmeyer, Jacob Jensen, Lone Sondrup, Tormod Olsen

Afbud:

Mødested: Danske Regioner, Dampfærgevej 22, 2100 København Ø

Indholdsfortegnelse

1 (Fortrolig)	4
2 (Fortrolig)	4
3 (Offentlig) Inspiration fra arbejdsgruppen for demokrati og borgerinddragelse.....	5
4 (Offentlig) Opfølgning på Danske Regioners generalforsamling 2021	10
5 (Offentlig) Nye tilslutningsaftaler vedr. projekt valg	13
6 (Fortrolig)	15
7 (Fortrolig)	15
8 (Fortrolig)	15
9 (Fortrolig)	15
10 (Fortrolig)	15
11 (Fortrolig)	15
12 (Offentlig) Forsyningssikkerhed for plasmabaserede lægemidler	16
13 (Fortrolig)	21
14 (Offentlig) Fuldtid og ansættelse af 1.000 flere sygeplejersker	22
15 (Fortrolig)	27
16 (Offentlig) Opfølgning på indsats mod sexismen	28
17 (Offentlig) Aktuel status vedrørende COVID-19.....	30
18 (Offentlig) Generelle orienteringer	31
19 (Offentlig) Formandens meddelelser.....	32
20 (Offentlig) Næste møde	33
21 (Offentlig) Eventuelt	34

1 (Fortrolig)

2 (Fortrolig)

3 (Offentlig) Inspiration fra arbejdsgruppen for demokrati og borgerinddragelse

Louise Laesgaard
EMN-2018-01444

Resumé

Bestyrelsen nedsatte i 2019 en midlertidig politisk arbejdsgruppe om demokrati og borgerinddragelse. Arbejdsgruppen fik til opgave at drøfte nye muligheder og perspektiver ved borgerinddragende initiativer. Opgaven var bl.a., at udarbejde et katalog med gode ideer til de fem regionsråd.

Inspirationskataloget foreligger nu. Der lægges op til, at kataloget sendes til alle regioner for at inspirere den fortsatte debat om udvikling af det regionale demokrati. Samtidig opfordrer arbejdsgruppens medlemmer bestyrelsen til at drøfte:

- Hvilken rolle skal Danske Regioner spille fremover i debatten?
- Hvordan formidles ideerne til de nyvalgte medlemmer af regionsrådene?
- Skal der planlægges en konference i 2023, hvor de fem regioner skal fremlægge resultatet af arbejdet med borgerinddragelse?

Indstilling

Det indstilles,

at bestyrelsen godkender, at arbejdsgruppens inspirationsmateriale sendes til alle regioner med opfordring om drøftelse i regionsrådene,

at bestyrelsen drøfter, hvilken rolle Danske Regioner skal have i forhold til debatten fremover,

at bestyrelsen drøfter, om der skal arrangeres en konference om borgerinddragelse i 2023, hvor alle regioner skal fremlægge de foreløbige resultater af arbejdet, og

at bestyrelsen godkender, at inspirationsmaterialet indgår i introduktionskurser til nye politikere efter valget.

Sagsfremstilling

Arbejdsgruppen for demokrati og borgerinddragelse blev nedsat af bestyrelsen den 12. juni 2019 for at understøtte den demokratiske inddragelse og sikre videndeling på tværs af regionerne om nye former for borgerdialog og samskabelse samt afdække relevante erfaringer med borgerinddragelse såvel i regioner og kommuner som internationalt med henblik på at udarbejde et inspirationskatalog til de fem regionsråd. Derudover var der lagt op til, at arbejdsgruppen kunne overveje, om der er behov for yderligere fællesregionale initiativer.

På baggrund af arbejdsgruppens fem møder er der udarbejdet følgende materiale til inspiration:

- "Kort sagt: Sådan inddrager vi borgene mere"
- "Opsamling om borgerinddragelse: Sådan inddrager vi borgene"

Arbejdsgruppens ideer har også været grundlaget for debatten på politikerkonferencen den 29. april 2021.

Det er planen, at der udarbejdes en kronik til et landsdækkende medie med arbejdsgruppens pointer, og at der arrangeres en virtuel debat om det regionale demokrati på Folkemødet den 17. juni 2021.

Inspiration til demokrati og borgerinddragelse

I kort form er essensen af arbejdsgruppens arbejde:

- Borgerinddragelse skal masseres ind i "systemet" og dermed blive en naturlig del af regionernes arbejde.
- Regionerne skal bruge nettet til inddragelse og ikke kun oplysning.
- De gode ideer SKAL genbruges – Vi behøver ikke opfinde en ny form hver gang, der inddrages borgere.
- De 205 regionale politikere skal blive bedre til at sætte en offentlig dagsorden – også mellem valgene.

Disse centrale punkter uddybes med en række underliggende forslag og ideer til, hvordan det kan ske i praksis.

Den gennemgående tanke i arbejdet har været, at der ikke så meget er brug for nye enkeltstående events. Der er mere brug for regelmæssige og indarbejdede tiltag. Det kunne være:

- at afsætte penge på budgettet til borgerinddragelse hvert år
- at forankre inddragelsen både politisk og i organisationen
- at sikre opfølgning
- at sørge for at bruge inddragelsen i alle led
- at etablere en faglighed omkring borgerinddragelse i organisationen og dermed bedre gennemslagskraft
- at lade alle dagsordenpunkter indeholde en konkret vurdering af, om borgerne kan inddrages.

I forlængelse af dette er det i udvalgets arbejde igen og igen blevet slået fast, at tilgængelige, letlæselige tekster er helt grundlæggende for at udvikle det regionale demokrati. Hvem kan engagere sig i noget, som man ikke forstår? Derfor indgår en opfordring fra arbejdsgruppen om, at der kort sagt skal skrives på dansk, og på en måde, så tekster fra regionerne kan forstås uden særlige forudsætninger - herunder også dagsordenpunkter til regionsrådets møder.

Udover disse ændringer i måden regionerne dagligt arbejder på, er der også en buket af forslag til nye tilgange og initiativer:

- At der etableres nye typer udvalg – opgaveudvalg – hvor borgerne taler og politikerne lytter
- At der for at udvikle det regionale demokrati formuleres et sæt spilleregler for samarbejdet mellem politikere og administration.
- At det i hver region defineres, hvornår borgerne skal inddrages, og hvad deres input skal bruges til (evt. grundprincipper for borgerinddragelse).
- At hver region overvejer, om borgerinddragelse skal fylde mere i grundfortællingen om regionerne.

Det samlede materiale er et sammenkog af en stor mængde ideer, oplæg og diskussioner i arbejdsgruppen. Arbejdsgruppen peger afsluttende på:

- At det er rigtig og nødvendigt med fornyet fokus på borgerinddragelse.
- At der er mange gode initiativer i dag i regionerne, og at regionerne skal lære af hinanden.
- At nytænkning er godt, men at borgerinddragelse grundlæggende ikke handler om at eksperimentere. Det skal "bare" fungere.
- At det er afgørende vigtigt, at vi ser på, hvilke strukturelle betingelser, der er for borgerinddragelse. Har vi generelt indrettet regionerne sådan, at borgerinddragelse fremmes?
- At politikerne skal stille krav til administrationen om at inddrage borgerne i beslutningsprocesserne.

Fortsat fokus på demokrati og borgerinddragelse

Arbejdsgruppen har fra arbejdets begyndelse været meget optaget af, at den ikke blev en "snakkeklub". Spørgsmålet om, hvordan Danske Regioner og regionerne sammen kan fastholde fokus på borgerinddragelse og demokrati har fyldt meget. I det lys har arbejdsgruppen afslutningsvis drøftet, hvilken rolle Danske Regioner kan spille for at fastholde og udvikle debatten om de regionale demokratier. En ide kunne være, at der om et par år arrangeres en konference, hvor de fem regioner skal præsentere resultaterne i forhold til borgerinddragelse og demokrati. På den måde kunne resultaterne i én region inspirere de andre.

Endelig er det arbejdsgruppens vurdering, at det er vigtigt, at ideerne, perspektiverne og de konkrete forslag bringes videre til nyvalgte regionsrådspolitikere. Det kunne ske i forbindelse med de allerede planlagte fælles introduktionskurser.

Om arbejdsgruppen

Bestyrelsen godkendte arbejdsgruppens faktiske nedsættelse og kommissorium den 26. september 2019.

Bestyrelsen har udpeget følgende 17 medlemmer af den midlertidige arbejdsgruppe om demokrati og borgerinddragelse:

- Villy Søvnald (F), Region Syddanmark (formand)
- Andrea Terp (A), Region Syddanmark
- Conny Jensen (A), Region Midtjylland
- Jan Hendeliowitz (A), Region Sjælland
- Jesper Clausson Vibholt (A), Region Hovedstaden
- Maria Gudme (A), Region Hovedstaden
- Ole Stavvad (A), Region Nordjylland
- Vibeke Sypli Enrum (Ø), Region Syddanmark
- Henrik Buchhave (V), Region Nordjylland
- Mads Skau (V), Region Syddanmark
- Evan Lynnerup (V), Region Sjælland,
- Randi Mondorf (V), Region Hovedstaden
- Steen Jakobsen (V), Region Midtjylland
- Christoffer Buster Reinhardt (C), Region Hovedstaden
- Anne Møller Ronex (B), Region Sjælland
- Gitte Simoni (O), Region Sjælland
- Carsten Sørensen (O), Region Syddanmark

Undervejs har arbejdsgruppens medlemmer set på indsamlet materiale fra regionerne og internationale erfaringer, samt hørt oplæg fra en række eksterne parter, og konkrete oplæg om erfaringer fra regionerne fra medlemmer af arbejdsgruppen.

Eksterne oplægsholdere undervejs var:

- Lisbeth Knudsen, strategidirektør, Tænk tanken Mandag Morgen,
- Ulrik Kjær, professor, Syddansk Universitet
- Lars Klüver, direktør, Fonden Teknologirådet
- Benjamin Rud Eberth, Eberth Kommunikation
- Olav Hesseldahl, direktør, Ungdomsbureauet.

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Bilag

1. Kort sagt - sådan inddrager vi borgerne mere (1437154 - EMN-2018-01444)
2. Sådan inddrager vi borgerne (1445516 - EMN-2018-01444)

4 (Offentlig) Opfølgning på Danske Regioners generalforsamling 2021

Kirstine Korsager
EMN-2020-01259

Resumé

Danske Regioners generalforsamling 2021 blev på grund af COVID-19 afviklet virtuelt den 20. maj 2021. De delegerede deltog fra de fem regionshuse, mens formanden og 1. næstformanden deltog fra et studie i Roskilde.

Gæstetaler Jacob Bundsgaard, formand for KL, deltog også fra studiet i Roskilde. Statsministeren deltog med en videotale.

Fremmødet til generalforsamlingen var præget af det virtuelle format, herunder muligheden for at følge med hjemmefra i stedet for fra regionshuset. Der deltog 124 delegerede regionsrådspolitikere fra regionshusene ved generalforsamlingens første afstemning.

Indstilling

Det indstilles,

at bestyrelsen tager orienteringen om de tre vedtagne forslag til efterretning, og

at bestyrelsen evaluerer Danske Regioners generalforsamling 2021.

Sagsfremstilling

Indkomne forslag

Der var forud for generalforsamlingen indsendt i alt 11 forslag. Ved generalforsamlingen blev tre forslag vedtaget. De tre forslag gengiver i det store hele Danske Regioners politik gennem en årrække. Sekretariatet fortsætter arbejdet med at få de vedtagne forslag gennemført.

De vedtagne forslag er:

Samling af behandlingen af dobbeltdiagnosticerede i regionerne (forslag 2)

Generalforsamlingen opfordrer Danske Regioner til at fremføre ønsket om at samle behandlingen af dobbeltdiagnosticerede i regionerne på en måde, så det kan indgå i regeringens bebudede 10-årsplan for psykiatrien. Det skal konkretiseres, hvordan regionerne kan skabe gode rammer for en samlet behandling, og hvordan økonomien til denne tilvejebringes.

Endelig oprensning af generationsforureningerne (forslag 3)

Generalforsamlingen opfordrer Danske Regioner til at holde regeringen fast på målet om en fuldstændig oprensning af alle 10 kendte

generationsforureninger, samt at der skal findes nye statslige midler til, at hele arbejdet kan være gennemført senest i 2033. Derfor opfordres Danske Regioner til fortsat at skabe klarhed over behovet ved at udarbejde et tydeligt oplæg til brug for drøftelsen med regeringen ved økonomiaftalen samt mellem partierne bag finanslovsaftalen, når disse skal følge op på planen for oprensning af generationsforureningerne.

Styrk fødeområdet og giv et generelt løft til sundhedsvæsenet (forslag 4)

Generalforsamlingen tager til efterretning, at Danske Regioners bestyrelse vil arbejde for, at man som et led i et generelt løft af sundhedsvæsenet finder flere penge at styrke fødeområdet i forhold til sidste år.

Øvrige forslag

Fremmødet til generalforsamlingen var præget af det virtuelle format, herunder muligheden for at følge med hjemmefra i stedet for fra regionshuset.

Et dobbelttjek af stemmetallene i det elektroniske afstemningssystem har vist, at der ved behandlingen af forslag 1 vedr. overtagelse af ansvar på handicapområdet kun blev afgivet 102 stemmer og ikke som først antaget 103 stemmer. Forslaget er således ikke vedtaget. Det ændrer dog ikke på, at Danske Regioner fortsat vil arbejde for overtagelse af mere ansvar på handicapområdet.

Efter behandlingen af forslag fire var generalforsamlingen ikke længere beslutningsdygtig, og de resterende syv forslag kunne dermed ikke behandles.

Presse

I dagene op til og på dagen for generalforsamlingen satte Danske Regioner fokus på bl.a. økonomiforhandlingerne, specialiserede sundhedshuse, fælles hjælpemiddelcentre, forbruget af medicin, psykiatrien og coronaerfaringer. Nyhedshistorier, kronikker og debatindlæg herom blev bragt i bl.a. Jyllands-Posten, Ritzau, Altinget, Kristeligt Dagblad og Sundhedsmonitor.

På generalforsamlingsdagen var formanden igennem live på TV2 News om morgenen, ligesom TV2 News også sendte både formandens og statsministerens taler live – og desuden kørte et længere såkaldt "optaks- og nedtaksstudie" med fokus på bl.a. regionernes stærke aktuelle position og økonomiforhandlingerne med regeringen. En Ritzau-nyhed om formandens tale blev bragt af bl.a. Politiken, JP, BT og regionale medier, og Altinget gennemførte et dobbeltinterview med formanden og Jacob Bundsgaard om den fælles melding om, at man ønsker fælles økonomiforhandlinger med regeringen om de kommende sundhedsklynger.

Dagen igennem var der live-tweets på de sociale medier med program, taler, politisk debat, videoklip og omtale af de lancerede nyheder.

Evaluering

Der er udsendt evalueringsskemaer til deltagerne ved generalforsamlingen. Der er primo juni 2021 modtaget evalueringer fra 54 af de 161 tilmeldte deltagere. De overordnede tilbagemeldinger er:

- Generalforsamlingen var fint organiseret, det fungerede godt med taler, debat, flowet og dirigentens koordinering. Det så flot ud, og der var generelt styr på det tekniske set-up.
 - Det er skuffende, at ikke alle regionsrådspolitikere deltog – og et dårligt signal at generalforsamlingen til sidst ikke var beslutningsdygtig længere.
 - Muligheden for uformel dialog på tværs af regioner og partier som ved en fysisk generalforsamling var savnet.
 - Enkelte regioner oplevede kortvarige tekniske udfald i løbet af dagen.
-

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Bilag

5 (Offentlig) Nye tilslutningsaftaler vedr. projekt valg

Trine Korsgaard
EMN-2017-03197

Resumé

KMD har stået for systemet, hvor data fra valgene behandles siden 1976 (KMD-valg). Med monopolbrudsplanen fra 2012 er der iværksat et udbud vedr. indkøb af et nyt valgsystem, som KOMBIT står for. Som bestyrelsen blev orienteret om i december 2020, er samarbejdet om det oprindelige udbud blevet afbrudt, og systemet er nu i genudbud. Regionerne vil nu blive bedt om underskrive nye tilslutningsaftaler.

Indstilling

Det indstilles,

at bestyrelsen tager til efterretning, at regionerne skal bidrage med 413.000 kr. pr. år i 10 år til projekt valg – og at udgiften fordeles efter

bloktilskudsnøglen,

at bestyrelsen tager til efterretning, at KOMBIT indhenter underskrift på tilslutningsaftalerne hos regionerne, og

at bestyrelsen tager til efterretning, at de eksisterende aftaler mellem regionerne og KMD forlænges på de gældende vilkår frem til, det nye system er idriftsat.

Sagsfremstilling

I omstillingsprocessen fra det nuværende KMD-valgsystem til det fremtidige valgsystem, er der nu blevet udarbejdet en revideret tilslutningsaftale for den nye valgløsning.

Den 10. december 2020 blev bestyrelsen orienteret om, at det oprindelige samarbejde om et nyt valgsystem er bragt til ophør, og at der iværksættes en proces om et nyt udbud.

Med den reviderede tilslutningsaftale (vedlagt) forpligtes regionerne til at teste løsninger, at sikre samspil mellem regionernes egne it-løsninger og det nye valgsystem samt at bruge systemet efterfølgende. Tilslutningsaftalen er allerede underskrevet af kommunerne og skal ligeledes underskrives af regionerne.

Det nye valgsystem forventes pt. idriftsat ultimo 2023. KOMBIT er ansvarlig for projektets gennemførelse.

Forlængelse af aftale med KMD-valg

Indtil det fremtidige system idriftsættes, skal regionerne anvende det eksisterende valgsystem (KMD-valg), og der er således behov for at forlænge aftalen.

Kommunerne har individuelt forlænget deres aftaler på de eksisterende vilkår, og der arbejdes på en tilsvarende løsning for regionerne.

Økonomi

Økonomien bag projektet er fastlagt under forudsætning af, at kommuner og regioner bakker op. Kommunerne afholder langt den største udgift til valgsystemet, mens regionernes andel udgør 1,45 pct. af de samlede udgifter til valgsystemet, svarende til 413.000 kr. pr. år i afskrivningsperioden på 10 år fra idriftsættelsen (ultimo 2023).

Beløbet fordeles mellem regionerne via bloktilskudsfordelingsnøglen, som Danske Regioner melder ud for hvert budgetår. Det betyder, at betalingen for den enkelte region kan variere fra år til år ved forskydninger i fordelingstallet, men prisen for regionerne under ét vil være uændret. Beløbet fordeler sig pt. på følgende vis mellem regionerne:

Region	Fordelingsnøgle	Bidrag pr. år – 10 år
Region Hovedstaden	0,3131	129.311
Region Sjælland	0,1538	63.520
Region Syddanmark	0,2141	88.423
Region Midtjylland	0,2157	89.084
Region Nordjylland	0,1033	42.662
Regionerne i alt	1,0000	413.000

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Bilag

1. VALG Tilslutningsaftale - regioner (1446366 - EMN-2017-03197)
2. VALG tilslutning regioner - Økonomi og afregningsmodel (1446363 - EMN-2017-03197)

6 (Fortrolig)

7 (Fortrolig)

8 (Fortrolig)

9 (Fortrolig)

10 (Fortrolig)

11 (Fortrolig)

12 (Offentlig) Forsyningsikkerhed for plasmabaserede lægemidler

Emilie Sophie Frank
EMN-2017-01667

Resumé

Efterspørgslen på plasma og plasmabaserede lægemidler stiger globalt. Selvom der også tappes mere plasma, kan udbuddet ikke følge med efterspørgslen. Situationen er blevet forværret af COVID-19, da pandemien har medført færre blodtapninger globalt. Mange lande, herunder Danmark, oplever derfor nu, at producenterne ikke kan skaffe den mængde lægemidler, som hospitalerne efterspørger. Regionerne og Amgros har iværksat flere tiltag for, at patienterne med størst behov sikres behandling.

Bestyrelsen besluttede i maj 2017, at regionerne skal arbejde for, at Danmark bliver selvforsynende med plasmabaserede lægemidler.

Forsyningsikkerhed på længere sigt kan sikres ved, at Danmark øger produktionen af plasma fra knap 100 tons om året til minimum 280 tons om året. Da verdensmarkedsprisen på plasma er steget markant, er prisforskellen mellem at tappe dansk plasma i forhold til at købe udenlandsk plasma også blevet mindre, og der er derfor ikke længere de store udgifter forbundet med at blive selvforsynende. Der vil dog være udgifter forbundet med at bygge nye tappecentre. Hver region står selv for finansieringen af udbygningen.

Indstilling

Det indstilles,

at bestyrelsen godkender, at de enkelte regioner opfordres til at sikre udbygning af kapaciteten til fremstilling af blodplasma svarende til regionens andel af målet for selvforsyning.

Sagsfremstilling

Bestyrelsen besluttede i maj 2017, at regionerne skal arbejde for, at Danmark bliver selvforsynende med plasmabaserede lægemidler (Immunglobulin og Albumin). Danske Regioner forsøgte at opnå finansiering ved finanslovforhandlingerne i 2018, men uden held. Selvforsyning betyder ikke, at Danmark selv skal producere lægemidlerne. Selvforsyning betyder, at Danmark skal producere så meget plasma, at det svarer til det niveau, som medicinalvirksomhederne bruger til at producere de plasmabaserede lægemidler, som Danmark aftager.

Behovet for selvforsyning

Der er globalt en stigende efterspørgsel på plasmabaserede lægemidler – og derfor også en stigende efterspørgsel på plasma. Stigningen skyldes bl.a., at

flere diagnosticeres med de immundefekter og autoimmune sygdomme, som behandles med plasmabaserede lægemidler. Herudover er flere mellemindkomst- og lavindkomstlande også begyndt at behandle med plasmabaserede lægemidler. Selvom der også tappes mere og mere plasma globalt, kan udbuddet ikke følge med efterspørgslen, hvilket de seneste år har ført til stigende priser og risiko for en global "priskrig" på lægemidlerne.

Risikoen er dog nu desværre blevet reel, da flere af regionernes leverandører af plasmabaserede lægemidler i april 2021 har meddelt, at de ikke kan skaffe den mængde lægemidler, som hospitalerne efterspørger. Amgro har sammen med bl.a. lægemiddelkomiteerne og sygehus-apotekerne iværksat flere tiltag til at dæmpe hospitalernes forbrug – bl.a. prioritering af anvendelsen af Immunglobulin, så patienterne med størst behov sikres behandling.

Generelt forbruger alle regioner i verden mere plasma, end de producerer – bortset fra USA. Resten af verden er derfor afhængige af produktionen af plasma i USA. USA kan politisk beslutte at stoppe eksporten af plasma, hvis landet selv mangler plasmabaserede lægemidler. Risikoen herfor vil alt andet lige stige i takt med, at efterspørgslen på plasma stiger mere end udbuddet.

Årsagen til den akutte mangel på plasmabaserede lægemidler skyldes, at der på grund af COVID-19 er blevet tappet mindre plasma i verdenen, bl.a. fordi bloddonorerne er blevet væk fra hospitalerne af frygt for at blive smittet. Da det tager ni måneder fra tapning af plasma, til man har et lægemiddel, ser vi nu for alvor konsekvenserne af de færre tapninger i især USA. Da tapningen af plasma i USA endnu ikke er oppe på 100 pct. af niveauet fra før pandemien, må det forventes, at manglen på Immunglobulin vil fortsætte minimum ni måneder endnu. Mange lande er i samme situation som Danmark – regionernes største leverandør af plasmabaserede lægemidler fortæller, at det står værre til i en række lande, herunder UK, Portugal, Brasilien og Mexico. De tre sidste lande har oplevet, at ingen leverandører bød på deres sidste udbud på plasmabaserede lægemidler.

Hvor langt er Danmark fra at være selvforsynende?

Plasma kan "produceres" på to måder: Via fuldblodstapninger og via plasmaferese. I den første metode får man plasma med som et "restprodukt", når blodbankerne tapper fuldblod til blodtransfusioner. I den anden metode er formålet at skaffe plasma til plasmabaserede lægemidler. Her bruger blodbankerne en plasmaferesemaskine til at separere bloddonorens blod, så plasmaet sorteres fra, mens resten af blodet ledes tilbage i donorens blodårer.

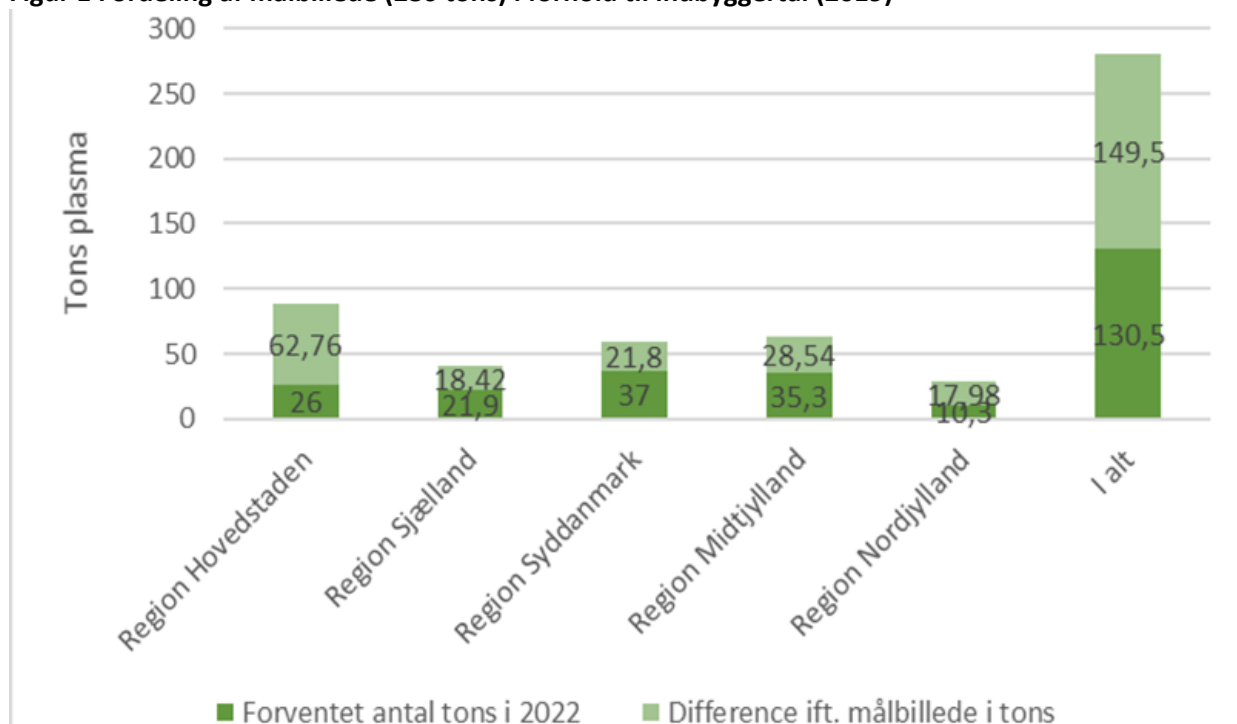
Da behandling med blodtransfusioner er blevet effektiviseret de seneste år, har der været behov for færre fuldblodstapninger, og mængden af fuldblodspasma er derfor faldet. Til gengæld har regionerne investeret i

plasmaferesemaskiner og bygget plasmaferesecentre, der udelukkende tapper plasma. Den samlede mængde af plasma er derfor steget fra 56,5 tons i 2014 til 97,6 tons i 2020.

De fleste af regionernes blodbanker har enten for nylig udvidet kapaciteten til tapning af plasma eller planlægger at gøre det i 2021 og 2022. Og de forventer derfor at være oppe på at tappe 130,5 tons i 2022. Stigningen skyldes især de to nye store plasmaferesecentre, som Region Syddanmark og Region Midtjylland har bygget i 2020, og som kommer op i fuld drift i løbet af 2021 og 2022.

Danmark er dog langt fra selvforsynende. Tal fra Amgros viser, at Danmark i 2020 havde behov for knap 300 tons plasma. Der foreslås på den baggrund et målbillede på 280 tons plasma om året – hvilket vil sige, at kapaciteten skal udbygges med ca. 150 tons. Figur 1 viser, hvor meget hver enkelt region skal sikre tapning af, hvis regionerne skal nå målbilledet på 280 tons plasma. Den mørkegrønne farve viser, hvor meget regionerne forventer at tappe i 2022 med den planlagte udvidelse af kapaciteten. Den lysegrønne farve viser, hvor meget ekstra plasma hver region skal sikre for at nå deres del af målbilledet.

Figur 1 Fordeling af målbillede (280 tons) i forhold til indbyggertal (2019)

Kilde: Egne beregninger

Hvordan bliver Danmark selvforsynende?

Regionernes blodbankchefer vurderer, at der er donorgrundlag til at udbygge kapaciteten med ét stort plasmaferesecenter i Aalborg og to store plasmaferesecentre i København – der hver vil kunne tappe ca. 30 tons plasma om året. Herudover vil der være behov for nogle mindre tappecentre

rundt om i landet, der tilsammen kan tappe de resterende 60 tons for at komme op på 150 tons om året. Det kunne fx være fire mindre centre, der hver tapper ca. 15 tons om året – men det kunne også være en række endnu mindre centre. Region Syddanmark starter fx mindre filialer i Svendborg og Kolding den 1. september 2021 – sådanne løsninger kan også være en mulighed i andre regioner. Små centre er ikke lige så effektive som store centre, men har den fordel, at man vil kunne nå donorer uden for de største byer.

Tabel 1 illustrerer et forslag til placering af centrene. Den sidste kolonne angiver, om regionen med den foreslåede udbygning vil producere mere eller mindre end regionens andel af målbilledet. Region Sjællands andel af målbilledet er fx 18,42 tons, og da udvidelsen af kapaciteten med ét lille center "kun" giver 15 tons plasma, vil Region Sjælland producere 3,42 tons mindre end målbilledet. Den største difference mellem målbilledet og den illustrerede udbygning er i Region Nordjylland. Her foreslår blodbankcheferne, at der etableres et stort center, da indbyggertallet i Aalborg kan bære et stort center. Region Nordjylland vil derfor udvide sin kapacitet med 30 tons, og vil dermed producere 12 tons mere end regionens andel af målbilledet.

Tabel 1 Illustration af eventuel placering af små og store tappecentre

Region	Udbygning	Forskel ift. andel af målbillede
Hovedstaden	2 store centre = 60 tons	60-62,76 = -2,76
Sjælland	1 lille center = 15 tons	15-18,42 = -3,42
Syddanmark	1 lille center = 15 tons	15-21,8 = -6,8
Midtjylland	2 små centre = 30 tons	30-28,54 = + 1,54
Nordjylland	1 stort center = 30 tons	30-17,98 = +12,02

Kilde: Ud fra tal i figur 1

Når den præcise placering af centrene skal findes, vil det være fordelagtigt at rådføre sig med *Bloddonorerne i Danmark*, så man sikrer sig, at donorgrundlaget i området er tilstrækkeligt.

Økonomi

I dag betaler regionerne 1500 kroner per kilo til blodbankerne for plasma udvundet via plasmaferese. Regionerne er de seneste år blevet mere effektive til at tappe plasma, og en tværregional arbejdsgruppe er i maj 2021 kommet frem til, at prisen kan nedsættes til 1350 kroner per kilo, således at prisen afspejler de reelle produktionsomkostninger. Sundheds-direktørerne har derfor godkendt, at prisen nedsættes til ca. 1350 kroner fra 1. januar 2022, og at prisen fremover årligt reguleres ud fra pris- og lønudviklingen.

Arbejdsgruppen vurderer, at kiloprisen vil kunne sænkes yderligere, når de foreslåede tappecentre er i drift. Gruppen anbefaler, at organisering og pris revurderes løbende i de kommende år.

Udgifter til at opnå selvforsyning

Man kan dele udgifterne op i to. Anlægsudgifter og en årlig "selvforsyningspris". Selvforsyningsprisen dækker over, at Danmark generelt har et højere lønniveau end USA, og at det derfor er billigere at producere plasma i USA end i Danmark. Selvforsyningsprisen vil variere efter, hvad verdensmarkedsprisen er – hvis verdensmarkedsprisen er lav, vil selvforsyningsprisen være høj. Hvis verdensmarkedsprisen er høj, vil selvforsyningsprisen være lav.

Anlægspris: Det er svært at estimere anlægsudgifterne. Det kan nævnes, at man i Odense har brugt ca. 12 millioner kroner på køb af bygningen til det nye store tappecenter – og hertil 20 millioner kroner på renovering = 32 millioner kroner i alt. Tre store centre vil derfor løbe op i 96 millioner kroner. Hertil kommer de mindre centre og køb af inventar.

Selvforsyningspris: Selvforsyningsprisen er differencen mellem verdensmarkedsprisen og prisen for at producere plasma i Danmark. Verdensmarkedsprisen lå i marts 2021 på ca. 1110-1350 kroner per kilo afereseplasma – med et gennemsnit på 1220 kroner. Regionernes udgifter til tapning af plasmaferese ligger dermed på niveau med verdensmarkedsprisen.

Sekretariatets bemærkninger

Sagen blev drøftet i Sundhedsudvalget 15. april 2021. Udvalget godkendte, at det indstilles til bestyrelsen, at Danske Regioner retter henvendelse til regionerne om, at hver region udbygger deres kapacitet til fremstilling af blodplasma for at opnå selvforsyning i Danmark.

Bloddonorerne i Danmark har i et brev den 19. august 2020 til formandskabet for Danske Regioner og formanden for Sundhedsudvalget gjort opmærksom på, at COVID19-pandemien øger behovet for at udvide produktionen af plasma. Danske Regioners sekretariat har løbende været i dialog med Bloddonorerne om udbygning af kapaciteten. Foreningen støtter op om målet, og mener, at det er muligt at skaffe tilstrækkeligt med donorer bl.a. ved at "genaktivere" tidligere donorer. Foreningen har også tilbudt sparring om placering af de nye centre i forhold til, hvor det vil være lettest at aktivere potentielle donorer. Sekretariat følger op med Bloddonorerne i Danmark, når bestyrelsens beslutning foreligger.

Sundhedsdirektørkredsen har bedt Tværregionalt forum for koordination af medicin undersøge, om det nuværende forbrug af plasmabaserede

lægemidler er evidensbaseret. Der foreligger på nuværende tidspunkt ikke en plan for, hvornår undersøgelsens resultater vil være klar.

Kommunikation

Der har været pressehenvendelser til Danske Regioner og Amgros om forsyningssikkerheden for plasmabaserede lægemidler.

Bilag

13 (Fortrolig)

14 (Offentlig) Fuldtid og ansættelse af 1.000 flere sygeplejersker

Tina Louise Olsen
EMN-2020-00987

Resumé

Punktet giver en status på implementeringen af bestyrelsens beslutninger om initiativer vedrørende fuldtid. Status omhandler denne gang initiativerne vedrørende stillingsopslag, retten til fuldtid, bedre introduktionsforløb og bedre sammenhæng i praktikforløb.

Bestyrelsen får også en status på, hvordan det går i regionerne med ansættelsen af 1.000 flere sygeplejersker.

Indstilling

Det indstilles,

at bestyrelsen drøfter status på initiativerne vedrørende fuldtid,

at bestyrelsen drøfter status på 1.000 flere sygeplejersker,

at bestyrelsen drøfter, om status giver anledning til opfølgende initiativer i regionerne.

Sagsfremstilling

Bestyrelsen godkendte den 21. november 2019 en række initiativer, der skal medvirke til at sikre tilstrækkelige personaleressourcer i fremtidens sundhedsvæsen. Initiativerne skal samtidig medvirke til at få flere medarbejdere ansat på fuldtid og til ansættelse af 1000 flere sygeplejersker. Initiativerne er:

- Opfordre alle regioner til at indskærpe, at alle stillinger skal opslås på fuldtid.
- Etablere en ret til fuldtid fra 2020, som i første omgang gælder for plejepersonale på sygehusene.
- Prioriterer de ekstra midler, som forventes afsat i finansloven, til områder eller funktioner, hvor der ønskes en ekstra indsats (fx akutmodtagelser og medicinske afdelinger).
- Indfører bedre introduktionsforløb for nyuddannede, herunder tid til oplæring i den første del af ansættelsen.
- Tager initiativer, der kan skabe bedre sammenhæng i praktikforløb med henblik på at mindske frafaldet på uddannelserne.

Regionerne er godt i gang med at implementere ovenstående initiativer.

Parterne blev ved OK-18 enige om at igangsætte et projekt om fuldtid, der har som målsætning, at regionale arbejdspladser skal omdannes til

fuldtidsorganisationer, og at det skal være normen at være på fuldtid. Parterne blev ved OK-21 enige om at videreføre projektet.

Stillingsopslag

Tabel 1 viser den samlede oversigt over stillingsopslag på fuldtid i de enkelte regioner fra 1. kvartal 2020 – 1. kvartal 2021.

I 1.-2. kvartal 2020 udgjorde den relative andel af stillingsopslag på fuldtid mellem 86 og 91 pct. af alle stillinger. I 1. kvartal 2021 var andelen steget til mellem 89 og 94 pct.

Det skal bemærkes, at tallene ikke siger noget om, hvorvidt stillingerne er blevet besat på fuld tid.

Tabel 1. Stillingsopslag på fuldtid (pct.)

	1-2. kv. 2020	3. kv. 2020	4. kv. 2020	1. kv. 2021
Region Hovedstaden	88	88	90	91
Region Sjælland	86	88	88	91
Region Syddanmark	88	91	93	92
Region Midtjylland	91	93	93	94
Region Nordjylland	89	87	89	89

Data stammer fra regionernes HR-systemer og er trukket i perioden fra 1.-2. kvartal 2020 til 1. kvartal 2021.

Der er variation mellem de enkelte faggrupper i forhold til, hvor stor en andel af stillingsopslagene, der slås op på fuldtid. I tabel 2 og 3 fremgår den relative fordeling af stillingsopslag på fuldtid for henholdsvis sygeplejersker og SOSU'er i perioden fra 1.-2. kvartal 2020 til 1. kvartal 2021.

I tabel 2 fremgår det, at i 1.-2. kvartal 2020 blev mellem 88 og 93 pct. af alle stillingsopslag for sygeplejersker, slået op på fuldtid. I 1. kvartal 2021 udgjorde tallet mellem 88 og 97 pct.

Tabel 2. Stillingsopslag på fuldtid for sygeplejersker (pct.)

	1-2. kv. 2020	3. kv. 2020	4. kv. 2020	1. kv. 2021	Antal stillinger 1. kv. 2021
Region Hovedstaden	88	89	92	91	980
Region Sjælland	90	87	95	90	336
Region Syddanmark	93	88	96	97	350
Region Midtjylland	92	94	94	96	424
Region Nordjylland	93	91	96	88	152

Data stammer fra regionernes HR-systemer og er trukket i perioden fra 1.-2. kvartal 2020 til 1. kvartal 2021.

Billedet er mere varieret, når der ses på stillingsopslagene for SOSU'er. I tabel 3 fremgår det, at i 1.-2. kvartal 2020 blev mellem 72 og 83 pct. af alle stillingsopslag for SOSU'er slået op på fuldtid, mens andelen i 1. kvartal 2021 var steget til mellem 80 og 92 pct.

Tabel 3. Stillingsopslag på fuldtid for SOSU'er (pct.)

	1-2. kvrt. 2020	3. kvrt. 2020	4. kvrt. 2020	1. kvrt 2021	Antal stillinger 1. kvrt. 2021
Region Hovedstaden	73	81	83	80	213
Region Sjælland	83	75	84	88	67
Region Syddanmark	79	95	94	92	72
Region Midtjylland	78	83	89	83	92
Region Nordjylland	72	63	63	86	51

Data stammer fra regionernes HR-systemer og er trukket i perioden fra 1.-2. kvartal 2020 til 1. kvartal 2021.

Retten til fuld tid

Det er ikke muligt at trække data for, hvor mange medarbejdere der benytter sig af retten til fuldtid. Det kan derimod være interessant at se på den relative andel af henholdsvis sygeplejersker og SOSU'er, der er ansat på fuldtid.

I tabel 4 fremgår den relative andel af sygeplejersker, der er ansat på fuldtid i udvalgte måneder i perioden fra januar 2020 til januar 2021. Det fremgår af tabellen, at andelen af sygeplejersker på fuldtid har været stigende i perioden i alle fem regioner.

Tabel 4. Relativ andel af sygeplejersker ansat på fuldtid (pct.)

	jan-20	apr-20	jul-20	okt-20	jan-21
Region Hovedstaden	50,2	51,0	51,6	51,9	51,5
Region Sjælland	46,9	46,9	47,7	47,3	47,3
Region Syddanmark	49,5	50,5	51,7	51,9	51,9
Region Midtjylland	55,8	56,9	57,9	58,3	58,9
Region Nordjylland	65,1	65,9	66,6	67,4	67,3

Note: Data stammer fra KRL for perioden januar 2020 - januar 2021. Beskæftigelsesgraden er for månedslønnede sygeplejersker.

Note: Data omfatter gruppen 22201 Sygeplejersker.

Note: Data er eksklusiv personer ansat som elever, i fleksjob, timelønnede eller ekstraordinært ansatte.

I tabel 5 fremgår den relative andel af SOSU'er, der er ansat på fuldtid i udvalgte måneder i perioden fra januar 2020 til januar 2021. Det fremgår af tabellen, at andelen af SOSU'er i alle fem regioner har været stigende i perioden.

Tabel 5. Relativ andel af SOSU'er ansat på fuldtid (pct.)

	jan-20	apr-20	jul-20	okt-20	jan-21
Region Hovedstaden	42,6	42,0	43,0	43,6	44,0
Region Sjælland	46,1	46,6	46,8	46,6	46,7
Region Syddanmark	40,4	41,8	42,7	46,6	45,8
Region Midtjylland	48,1	49,4	49,9	50,8	53,4
Region Nordjylland	52,6	53,1	54,5	54,3	56,1

Note: Data stammer fra KRL for perioden januar 2020 - januar 2021. Den relative andel er beregnet på baggrund af månedslønnede.

Note: Data omfatter gruppen 38305 social- og sundhedsassistenter.

Note: Data er eksklusiv personer ansat som elever, i fleksjob, timelønnede eller ekstraordinært ansatte.

Der er således en tendens til, at flere sygeplejersker og SOSU'er går på fuldtid. Det er dog ikke muligt at sige, om tendensen skyldes, at disse faggrupper har fået en ret til fuldtid.

Bedre introduktionsforløb og bedre sammenhæng i praktikforløb

Danske Regioner har fra regionerne modtaget eksempler på introduktionsforløb. Introduktionsforløbene finder både sted på regions- og hospitalsniveau. Der er eksempler på introduktionsforløb, der er tilrettelagt af de enkelte afdelinger ud fra deres specialer og patientforløb, mens andre er sammensat bredere med både færdighedstræning inden for forskellige kliniske patientsituationer og ikke-tekniske emner som fx kommunikation, teamsamarbejde m.v.

Varigheden af introduktionsforløbene kan være fra 6 dage og op til 24 måneder. Indholdet kan fx være mentorordning, sidemands-oplæring, sundhedsfaglig gruppesupervision, færdigheds- og simulationstræning.

Alle eksemplerne vedrører introduktionsforløb for plejepersonalet.

De regionale erfaringer tyder på, at gode introduktionsforløb bidrager til, at personalet bliver længere i stillingerne, og at der er tendens til, at flere går på fuldtid og har et lavere sygefravær.

Det indgår i mæglingsforslaget fra forligsmanden, at nyuddannede sygeplejersker skal gennemgå et introduktionsforløb ved ansættelse i regionen, og at udgangspunktet er en 37 timers ansættelse.

Regionerne arbejder på forskellig vis med at skabe bedre sammenhæng i praktikforløbene. Regionerne samarbejder i stor stil med uddannelsesinstitutionerne og kommunerne i forhold til konkrete projekter.

Et konkret eksempel er Uddannelseshospitalet, som er et samarbejde mellem Nordsjællands Hospital og Københavns Professionshøjskole samt

Frederikssund og Halsnæs kommuner. Samarbejdet har som overordnet formål at skabe et uddannelsesstilbud, der bl.a. kan skabe en uddannelsesmodel, som gør overgangen fra uddannelse til praksis mindre belastede. Uddannelseshospitalet har fokus på, at sygeplejestuderende er en del af den kliniske praksis, at de studerende er en del af et læringsfællesskab og at udvikle en model, der testes og løbende evalueres. Projektet vedrører i første omgang sygeplejestuderende, men skal senere udvides til andre faggrupper.

1.000 flere sygeplejersker

Opgørelsen af antal sygeplejersker fra Sundhedsdatastyrelsen indeholder tal for lægestuderende, der er ansat som sygeplejevikarer.

Det fremgår af tabel 6, at der fra 4. kvartal 2019 til 4. kvartal 2020 er sket en stigning på 810 fuldtidsbeskæftigede sygeplejersker. En del af stigningen skyldes en stigning i antallet af fuldtidsbeskæftigede medicinstuderende, som udgør 226 af de i alt 810 fuldtidsbeskæftigede sygeplejersker. Når gruppen af medicinstuderende trækkes fra, udgør stigningen af fuldtidsbeskæftigede sygeplejersker 584 fra 4. kvartal 2019 til 4. kvartal 2020.

Tabel 6. Fuldtidsbeskæftigede sygeplejersker

Region	Nord	Midt	Syd	Hovedst.	Sjælland	I alt
Sygeplejersker 4. kv. 2020	3800	8682	7912	11542	4021	35956
Udvikling fra 4. kv. 2019 til 4. kv. 2020	142	299	129	165	74	810
Udvikling i studenter/sygeplejevikarer/ventilatører fra 4. kv. 2019 til 4. kv. 2020	78	75	23	40	10	226
Udvikling i antal sygeplejersker fratrukket studenter/sygeplejevikarer m.fl. Fra 4. kv. 2019 til 4. kv. 2020	64	224	106	125	64	584
Regionale måltal	52	108	107	157	77	501

Kilde: SDS.

Optaget af sygeplejestuderende er steget på professionshøjskolerne, og der forventes et øget antal dimittender de kommende år. Det er forventningen, at der i 2021 bliver uddannet 84 flere sygeplejersker end i 2020.

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Bilag

15 (Fortrolig)

Resumé

Danske Regioners bestyrelse iværksatte i efteråret 2020 en undersøgelse af grænseoverskridende adfærd og krænkende handlinger af seksuel karakter.

Bestyrelsen oprettede desuden en uvildig instans, hvor man som regionspolitiker kan henvende sig og få sparring og hjælp, hvis man har været udsat for grænseoverskridende adfærd eller krænkende handlinger af seksuel karakter.

Der har endnu ikke været nogen henvendelser til den uvildige instans.

Indstilling

Det indstilles,

at bestyrelsen tager orienteringen om status til efterretning,

at bestyrelsen godkender, at der orienteres om den uvildige instans flere gange årligt i nyhedsbrevet 205, og

at bestyrelsen orienteres om status igen i slutningen af efteråret 2021.

Sagsfremstilling

Bestyrelsen besluttede den 22. oktober 2020 – som supplement til de allerede eksisterende muligheder – at iværksætte en uvildig instans til håndtering af seksuelle krænkelse, som regionale politikere vil kunne gå til.

Bestyrelsen besluttede samtidig også at gennemføre en landsdækkende undersøgelse, der skulle klarlægge omfanget af krænkende adfærd blandt regionsrådspolitikere.

Den uvildige ordning er etableret, og politikerne har siden december 2020 kunnet henvende sig og få hjælp via ArbejdsmiljøCentret eller advokatfirmaet Norrbom Vinding.

Status pr. ultimo maj 2021 er, at der forsat ikke har været henvendelser til den uvildige instans. Hverken til ArbejdsmiljøCentret eller Norrbom Vinding.

Det kan skyldes, at der ikke er sket grænseoverskridende eller krænkende handlinger af seksuel karakter i regionerne i det sidste halve år – eller det kan skyldes manglende kendskab til den uvildige instans.

Det foreslås derfor, at ordningen omtales flere gange årligt i nyhedsbrevet 205, og at bestyrelsen orienteres om status igen i slutningen af efteråret 2021.

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Den uvildige instans omtales fremadrettet i nyhedsbrevet 205 4-5 gange årligt, hvor kontaktoplysningerne vil fremgå.

Bilag

17 (Offentlig) **Aktuel status vedrørende COVID-19**

Ottilia Odette Printzlau
EMN-2020-01198

Resumé

Formanden vil på mødet orientere mundtligt om aktuel status vedrørende COVID-19.

Indstilling

Det indstilles,
at bestyrelsen tager formandens mundtlige orientering til efterretning.

Sagsfremstilling

-

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Bilag

18 (Offentlig) Generelle orienteringer

Maren Munk-Madsen
EMN-2021-00040

Resumé

Følgende emner er til orientering:

- Arrangementer og konferencer
-

Indstilling

Det indstilles,
at bestyrelsen tager orienteringen til efterretning.

Sagsfremstilling

Arrangementer og konferencer

(EMN-2018-02374)

30. september 2021

HealthTech Summit. København. Danske Regioner og Dansk Industri er hovedarrangører.

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Bilag

19 (Offentlig) Formandens meddelelser

Maren Munk-Madsen
EMN-2021-00040

Resumé

-

Indstilling

Det indstilles,
at bestyrelsen tager orienteringen til efterretning.

Sagsfremstilling

-

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Bilag

20 (Offentlig) Næste møde

Maren Munk-Madsen
EMN-2021-00040

Resumé

-

Indstilling

Det indstilles,

at bestyrelsen tager til efterretning, at næste møde holdes torsdag den 26. august 2021 kl. 10.30 – 15.00 i Regionernes Hus.

Sagsfremstilling

-

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Bilag

21 (Offentlig) Eventuelt

Maren Munk-Madsen
EMN-2021-00040

Resumé

-

Indstilling

-

Sagsfremstilling

-

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

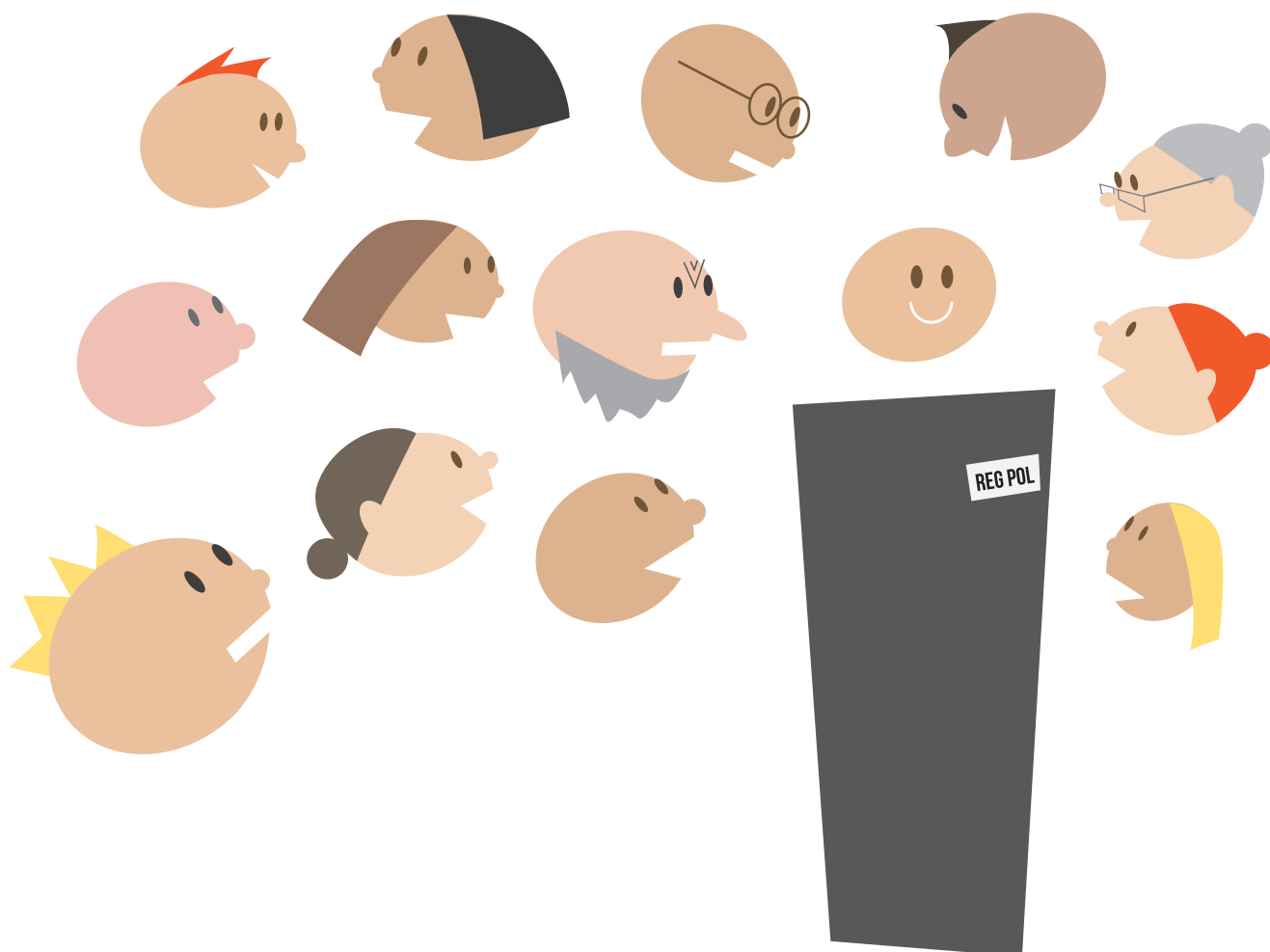
Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Bilag

Bilag Titel:	Kort sagt - sådan inddrager vi borgerne mere
Dagsordens titel	Inspiration fra arbejdsgruppen for demokrati og borgerinddragelse
Dagsordenspunkt nr	3
Bilag nr	1
Antal bilag:	2

Kort sagt: Sådan inddrager vi borgerne mere

Vi ønsker, at borgerne skal engagere sig mere i de politiske beslutningsprocesser i regionerne. Det giver bedre resultater, og det bidrager til, at regionerne i højere grad er en del af borgernes bevidsthed – også mellem valgene: Borgerinddragelse kvalitets-sikrer beslutningerne og er med til at fremtidssikre folkestyret med tre folkevalgte led.

Men det er ikke let. Debatten om borgerinddragelse og udvikling af det regionale demokrati har så mange facetter og så mange indgange, at den har det med at blive "fluffy" og rodet. Hvad er specielt for regionerne, og hvad er generelle problemstillinger for vestlige demokratier – og kan vi overhovedet gøre en forskel?

Arbejdsgruppen for Demokrati og borgerinddragelse har forsøgt at lave nogle nedslag, som vi tror er relevante for nuværende og kommende regionsrådsmedlemmer. Det er ikke tænkt som en komplet kortlægning af problemstillingen, men snarere som en vitaminindsprøjtning. Energi til det videre arbejde med borgerinddragelse.

Borgerinddragelse skal masseres ind i systemet

Skal vi lykkes med mere borgerinddragelse, er det helt afgørende, at det bliver en naturlig del af administrationens arbejde. Det skal så at sige masseres ind i regionernes dna – i alle led. Vores embedsmænd skal tænke inddragelse af borgerne næsten på samme måde, som de i dag tænker økonomi og effektivitet. Hele systemet skal forpligtes på at inddrage dem, som vi er til for.

Derfor: Stil krav til din embedsmand om mere borgerinddragelse.

Gør nettet til en demokrati-ven

Verden er blevet digital, og det både udfordrer og giver enorme muligheder for borgerinddragelse. Færre gider fx gå til borgermøder, flere stiller kritiske spørgsmål til regionerne på Facebook – og forventer øjeblikkeligt svar. Det er fristende at tænke de digitale muligheder – især SoMe – som en mulighed for oplysning til borgerne om regionens fortræffeligheder. Men skal mulighederne udnyttes fuldt ud, så skal vi også turde dialogen med borgeren og bruge SoMe interaktivt, hvor borgeren sætter dagsordenen. Det kræver ressourcer.

Derfor: Brug SoMe til dialog – ikke opdragelse.

Vi er godt i gang

Der er solid forskning og lavet mange forsøg med borgerinddragelse rundt om i Danmark og verden. Og alle fem regioner har gjort erfaringer. Den viden skal bruges. Det er tåbeligt at opfinde den dybe tallerken hver gang. Og borgerinddragelse behøver heller ikke være smart eller nytænkende eller cirkus-agtigt. Det skal bare virke.

Derfor: Genbrug egne og andres gode ideer

Der er brug for 205 megafoner

Folketinget og kommunalbestyrelserne har traditionelt stået tydeligere i den offentlige debat end regionsrådene. Det skal der laves om på. Vi har ansvaret for nogle af de områder, som betyder allermost, ikke mindst sundhed, så der er al mulig grund til, at de folkevalgte 205 fylder mere i debatten og står endnu skarpere. Mere tydelige regionspolitikere vil bane vejen for at øge borgernes engagement i det regionale demokrati.

Derfor: Sæt dagsordenen - også mellem valgene

De konkrete ideer, der skal inddrage borgerne

Arbejdsgruppens intention er at komme med så konkrete ideer som muligt. De konkrete ideer afspejler først og fremmest – men ikke kun – de fire pointer. Målet er, at de kan bruges som inspiration i hvert regionsråd til det videre arbejde.

Fast post: Afsæt et fast beløb hvert år på budgettet til borgerinddragelse, og tving dermed administrationen til at prioritere indsatsen.

Fast punkt: Lad alle dagsordenpunkter indeholde en konkret vurdering for at inddrage borgerne – som i dag med økonomiske konsekvenser.

Skriv dansk: Beslut, at alle tekster fra regionen, som er tilgængelige for borgerne, skal kunne forstås uden særlige forudsætninger, fx dagsordenpunkter til regionsrådet.

Lyt: Opret opgaveudvalg, hvor politikerne lytter til borgernes helt konkrete problemer (eventuelt efter model fra Region Hovedstaden).

Diskuter: Udarbejd i regionsrådet grundprincipper for borgerinddragelse (eventuelt efter model fra Region Midtjylland).

Arbejd sammen: Lav spilleregler for samarbejdet mellem politikere og administration – og fjern dermed en barriere for borgerinddragelse (eventuelt efter model fra Region Sjælland).

Giv magt til folket: Gør borgerforslag til en mulighed i regionsrådet på samme måde, som det er i Folketinget – det vil sige at x antal borgere kan få et forslag behandlet.

Flyt ud: Hold regionsrådsmøder uden for regionsgården, fx på hospitaler, og giv dermed lettere adgang for borgerne.

Tænk frem: Udarbejd undervisningsmateriale til folkeskole og ungdomsuddannelser – inviter skolerne på besøg.

Gå i dialog: Skab et særligt punkt på dagsordenen til regionsrådsmødet om et aktuelt emne, og giv borgerne mulighed for at kommentere digitalt undervejs.

Ræk ud: Opret en idébank på regionens hjemmeside, hvor borgerne kan skrive deres gode ideer til regionerne.

Skab debat: Giv tilbud om medietræning til alle regionsrådsmedlemmer, herunder brug af SoMe.

Relateret document 2/2

**Dokument Navn: Sådan inddrager vi
borgerne.pdf**

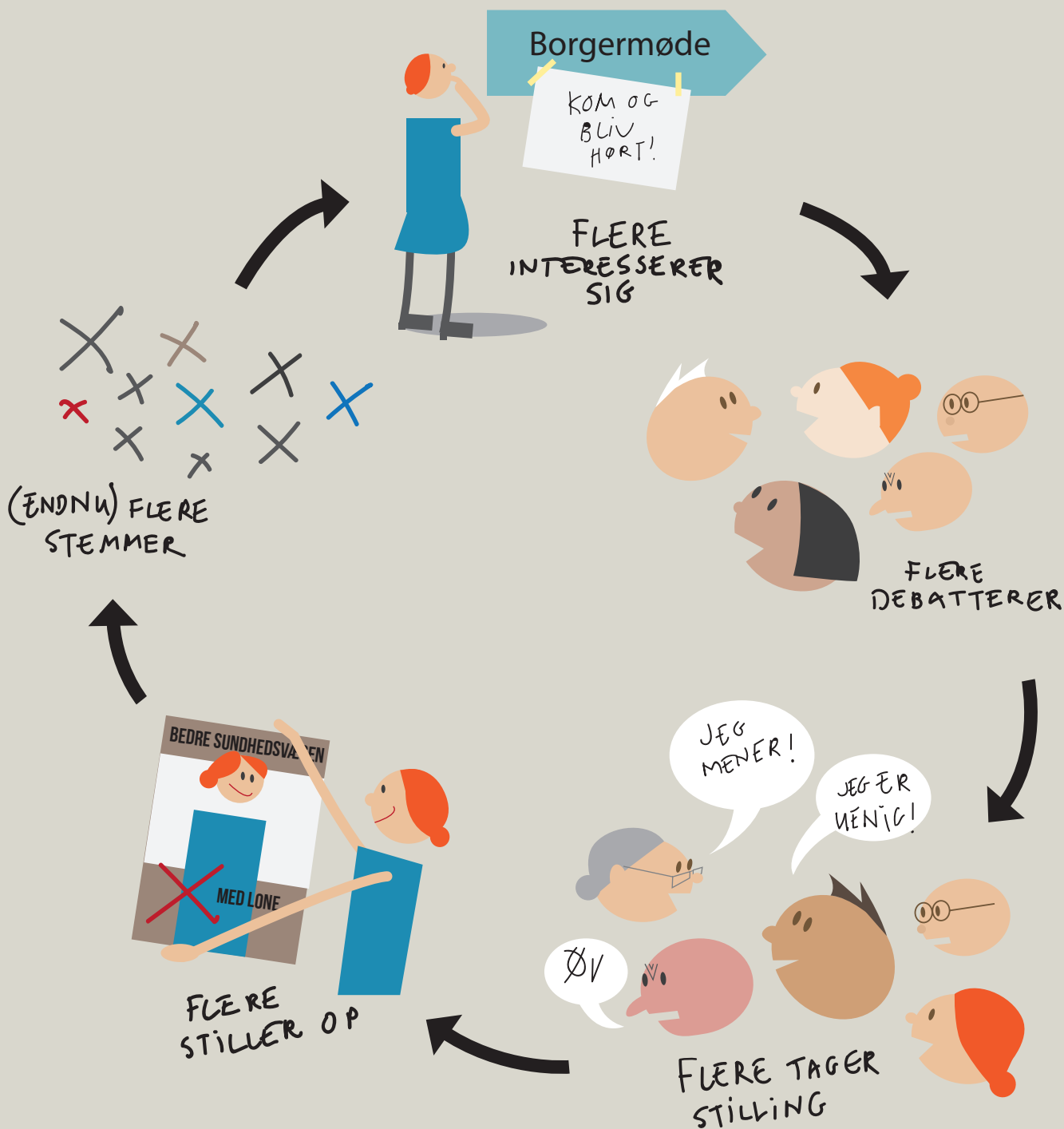
Dokument Titel: Sådan inddrager vi borgerne

Dokument ID: 1445516

SÅDAN
INDDRAGER
VI BORGERNE

Opsamling om borgerinddragelse

Den politiske arbejdsgruppe om demokrati og borgerinddragelse
Danske Regioner 2021

DEN "GODE CIRKEL"

Hvorfor egentlig borgerinddragelse?

Alle regioner arbejder løbende og på forskellige måder med at inddrage borgere i de politiske beslutningsprocesser og styrke det regionale demokrati.

Der er mindst to gode grunde til det.

Når vi inddrager borgerne i udvikling af politik eller nye ideer, så sikrer vi, at al relevant viden kommer på bordet, og at der dermed er bedre grundlag for at træffe de rigtige og bæredygtige beslutninger. Vi **kvalitetssikrer** vores arbejde.

Og:

Skal regionerne bestå og udvikle sig, er det afgørende, at flere borgere kender til regionernes arbejde og engagerer sig. Vi skal skabe den "gode cirkel", hvor flere interesserer sig, flere debatterer, flere tager stilling, flere stiller op og (endnu) flere stemmer. Vi **fremtidssikrer** regionerne som direkte valgt forvaltningsled.

Det er Arbejdsgruppens vurdering, at der i regionsrådene er masser af vilje til borgerinddragelse, men at det er svært at holde fast i ambitionerne, når hverdagen (og COVID-19) rammer.

Brug for vitaminer

Danske Regioners politiske arbejdsgruppe om demokrati og borgerinddragelse har på 5 møder i 2020 og 2021 drøftet udvikling af det regionale demokrati og øget borgerinddragelse. Det har fra starten været et ønske, at arbejdsgruppen skal have et konkret udkomme. Sætte aftryk. Sparke noget i gang. **Være konkret.**

Derfor kataloget over gode ideer, som der kan vælges og vrages fra, og som er udarbejdet i helt kort form.

Arbejdsgruppen har overordnet lagt vægten på demokrati og borgerinddragelse – og mindre på patientinddragelse, som går mere direkte på den enkeltes egne oplevelser med sundhedsvæsenet.

Dette baggrundsnotat sætter flere ord på nogle af de pointer, der blev trukket frem i den korte udgave af arbejdsgruppens ideer, og skal ikke mindst ses som et sammenkog af de oplæg og den inspiration, som arbejdsgruppen har arbejdet ud fra. Det er et forsøg på at lave nogle nedslag, som kan være relevante for nuværende og kommende regionsrådsmedlemmer. Det er ikke tænkt som en komplet kortlægning af problemstillingen, men snarere som en vitaminindsprøjtning. Energi til det videre arbejde med borgerinddragelse.

Hvordan inddrager regionerne borgerne i dag?

Siden dannelsen af regionerne har der på forskellige måder været fokus på borgerinddragelse. I alle regioner har borgerne nu mulighed for at følge regionsrådsmøderne live - streamet på nettet - og møde op for at stille spørgsmål både i regionsrådet og til de politiske udvalg. Hertil kommer en række af initiativer, hvor politikerne er mødtes med borgerne under forskellige former og med forskellige formål. I denne valgperiode har der blandt mange været følgende gode eksempler på borgerinddragende events:

- Borgermøde med **samtalosaloner om det nære og sammenhængende sundhedsvæsen og grøn omstilling** i november 2019. Formålet var at høre, om borgerne var enige i den retning politikerne havde sat. Der var mulighed for opsamling i fritekst på menti.dk. Borgernes hovedbudskaber indgår i regionens videre arbejde og regionsrådet besluttede efterfølgende årligt at lave et tilsvarende borgermøde. 60 borgere og 21 politikere deltog (Region Nordjylland).
- Arbejdet op til en **ny psykiatriplan 2020-2024** foregik i det meste af 2019 og udgangspunktet var en grundig og involverende proces. Dialoger med medarbejdere, fageksperter, patient- og pårørende repræsentanter, samarbejdspartnere fra kommuner og fra praksissektoren og mange andre gode kræfter var grundstenen og det gav sig for eksempel udslag i en række café-møder i psykiatrisygehusenes afdelinger. Her kunne medarbejdere og patient- og pårørende repræsentanter diskutere ønsker til en ny psykiatriplan med både sygehusledelser og politikere. Senere fulgte en konference, hvor mange interessenter også indgik og en bred offentlig høring. Oplevelsen har været, at processen har givet et stort engagement fra alle involverede. I den endelige psykiatriplan er der 39 anbefalinger til indsatser, som skal realiseres i løbet af planperioden. Og politisk blev det besluttet i forlængelse heraf også at foretage besøg i alle kommuner, for at løfte den gensidige forståelse for opgaver og udfordringer på psykiatriområdet og forbedre det generel-

le samarbejde på psykiatriområdet (Region Syddanmark) Borgermøder om råstofudvinding i maj 2018. Følelser kommer ofte i spil når udvidelser af grusgrave er på dagsordenen. Formålet med dette og efterfølgende flere borgermøder var netop, at give borgerne mulighed for at få svar på de spørgsmål de måtte have på et tidligt tidspunkt. 200 borgere deltog (Region Syddanmark).

- **Borgermøder om råstofudvinding** i maj 2018. Følelser kommer ofte i spil når udvidelser af grusgrave er på dagsordenen. Formålet med dette og efterfølgende flere borgermøder var netop, at give borgerne mulighed for at få svar på de spørgsmål de måtte have på et tidligt tidspunkt. 200 borgere deltog (Region Sjælland).

Generelt har borgerinddragelsen i regionerne ofte været planlagte engangsevents eller forløb i relation til et konkret tema. Men man kan også komme videre med borgerinddragelse på andre måder.

- Har vi brug for **principper for borgerinddragelse?**

Region Midtjylland har i forlængelse af udvalgsarbejde gennem flere valgperioder om demokrati, inddragelse og samskabelse vedtaget 9 grundprincipper. Grundprincipperne skal understøtte at inddragelse og samskabelse er den grundlæggende tilgang, og at det skal indtænkes på alle niveauer i organisationen. Grundprincipperne er formidlet ud i regionen for at man lokalt skal indtænke dem i samarbejdet med borgerne.

Der er et særligt fokus på – og en politisk forventning om – at der i forbindelse med udarbejdelse af nye større tiltag og planer, sker inddragelse af borgere og andre interessenter. Konkret i forhold til det politiske system har regionen i arbejdet med en prøvehandling, hvor regionens fire stående udvalg på hvert møde drøftede borgerinddragelse og samskabelse i forhold til de sager, der var på dagsordenen på mødet. Formålet var at fastholde opmærksomheden på betydningen af inddragelse og samtidig at ska-

be en løbende dialog politisk og med administrationen om, hvor der skal ske inddragelse og formen på den. Prøvehandlingen blev afsluttet i efteråret 2020, og en evaluering er i gang.

Til at understøtte arbejdet har regionsrådet blandt andet også besluttet, at inddragelse og samskabelse skal indgå som et fast element i Region Midtjyllands lederuddannelser, samt at der til de ansatte i regionen løbende er uddannelses tilbud relateret til inddragelse og samskabelse.

[Læs mere om borgerinddragelse i Region Midtjylland på regionens hjemmeside rm.dk](#)

Men man kan også se på hvordan vi arbejder med udvalg.

- Borgerne taler – politikerne lytter: **Opgaveudvalg**

Opgaveudvalg er en ny måde at udvikle politik på, hvor de berørte borgere får ordet – og politikere og embedsmænd er i baggrunden. Alle agerer på lige fod og ingen repræsenterer andre end sig selv. Det er en enkel og effektiv måde at inddrage borgerne på og kvalificere politiske beslutninger.

Udvalgene kører typisk over 5-8 måneder med et særligt aftalt fokus, fx børn og unge. De kan ikke afløse alle politiske udvalg, men hovedformålet er at få konkrete forslag frem på de borgernære områder, som er baseret på borgernes egne erfaringer. De er eksperterne. Mødeformen er korte dagsordener. Ingen bilag til

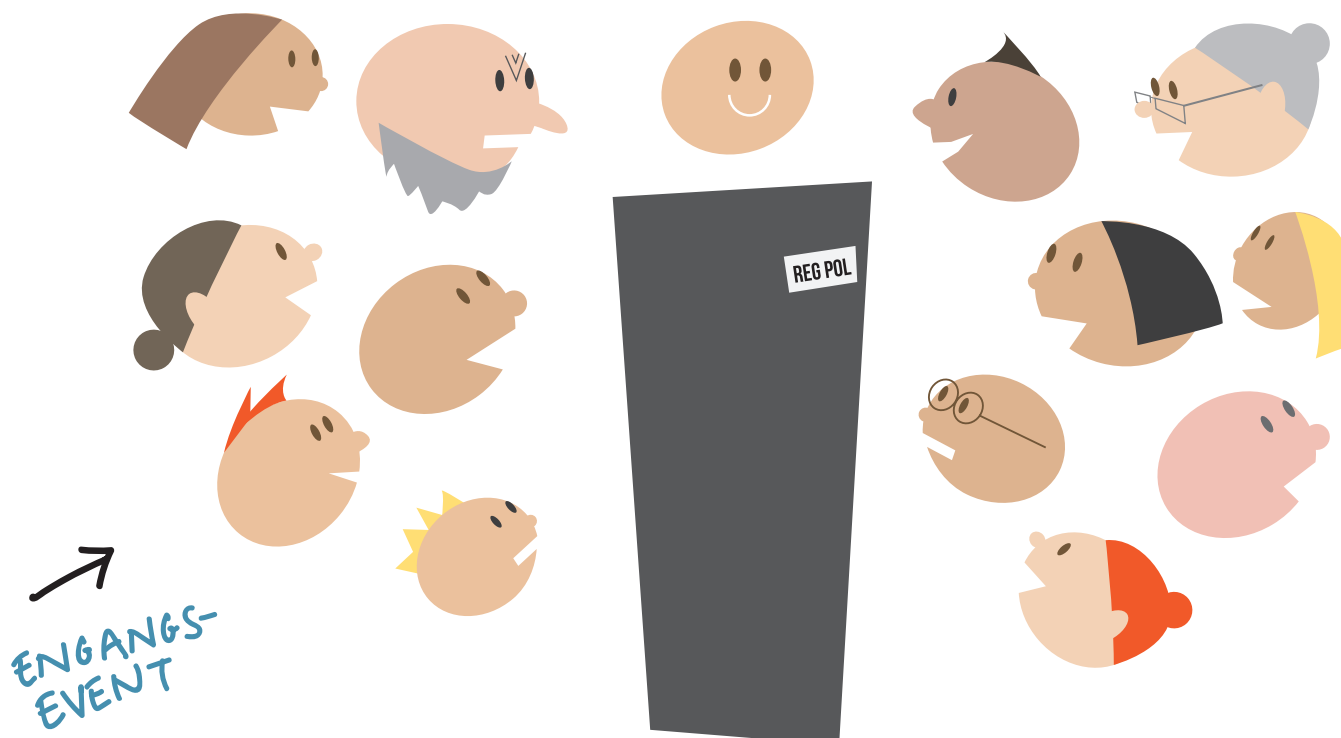
møderne. Møder i afslappede omgivelser. Fokus på konkrete oplevelser, men til brug for en generel vinkel.

I Region Hovedstaden har opgaveudvalg haft til formål at supplere de faste udvalg på konkrete områder. Opgaveudvalgenes arbejde blev afsluttet med at anbefale regionsrådet 7 principper med forslag til handlinger. Et eksempel er et ønske om, at der skal være mere at få tiden til at gå med for unge, der er indlagt på hospitaler. Det førte til konkrete forslag om bedre netadgang, og dermed bedre adgang til streaming. Et andet eksempel er Gentofte Kommune. Her har brugen af opgaveudvalg bevidst været en del af en ny måde at drive politik på, hvor de faste udvalgs rolle samtidig ændres.

[Læs mere om Region Hovedstadens 4 opgaveudvalg \(regionh.dk\)](#)

[Læs mere om opgaveudvalg i Gentofte Kommune](#)

Arbejdsgruppen var vært for et engangs-event, da den indbød de 205 regionale politikere til en slags workshop den 29. april 2021, i forbindelse med Danske Regioners Politikerkonference. Her blev nogle af arbejdsgruppens pointer præsenteret, der var oplæg fra Wales om deres store indsats for at inddrage borgerne og Lars Klüver, Fonden Teknologirådet, gav 7 skarpe råd til regionerne. Men der var også lejlighed for alle politikere til at komme med input og have en kort diskussion i hver region om demokrati og borgerinddragelse. Nye ideer herfra indgår i arbejdsgruppens endelige materiale.

Hvad kan vi lære af verden?

Myndigheder i hele verden arbejder med borgerinddragelse. Og der er ca. 60 måder at borgerinddrage på og mange flere, hvis man skalerer de forskellige løsninger op og ned. Der er altså metoder nok og folk der har ekspertise i at finde ud af, hvilken model der passer til hvilken situation. Derfor er det vigtigt først at finde ud af hvad borgerinddragelsen skal gå ud på, og så derefter finde ud af, hvilken model man skal bruge.

Modellerne kan se i en engelsk udgave her Actioncatalogue.eu. De overordnede modeller er beskrevet på dansk på Fonden Teknologirådets hjemmeside: [Modeller for borgerinddragelse](http://Modeller%20for%20borgerinddragelse).

Der er mange eksempler på velfungerende borgerinddragelse rundt om i verden. Her er der blot valgt enkelte ud. Nogle er forløb, andre er enkeltevents:

EKSEMPEL

Frankrig – Præsident Macrons debat med hele landet om prioritering med mere

Fra den 15. januar 2019 til den 10. april 2019 blev der holdt mere end 10.000 møder i dette store initiativ. I nogle tilfælde samlede regionerne 70-100 tilfældigt udvalgte borgere i halvanden dag, hvor de udarbejdede anbefalinger indenfor fire emner. På klimaområdet mødtes et borgerpanel, med 150 repræsentativt udvalgte borgere, over 6 weekender med eksperter, politikere med flere for at høre oplæg, spørge ind, og diskutere, for til sidst at stemme om, hvilke anbefalinger de skulle sende til den franske præsident. Det blev til 150, hvoraf de 147 efterfølgende blev besluttet af det franske parlament.

EKSEMPEL

30 europæiske lande om forskning

I 30 lande samledes mere end 1000 borgere i workshops for at udvikle visioner for det samfund de ønsker. Det førte til 23 forslag til emner til Horizon 2020, og til at 3400 personer kommenterede forslagene online.

EKSEMPEL

Borgerinddragelse som arbejdsmetode i Wales

I området Hywel Dda, Wales, har man siden 2015 satset på borgerinddragelse som arbejdsmetode planlægningen af sundhedsvæsenet. Deres konklusion er, at det kræver både ydmygenhed og tålmodighed. Ydmygenhed i relation til at være åben for andre løsninger end dem man selv har udviklet og reelt at lytte til hvordan borgerne oplever de tilbud om ydelser der er, og hvad de mener der er behov for. Og tålmodighed fordi man ikke kommer udenom at der skal mange møder med mange borgere i forskellige områder og på forskellige møder til, før man reelt kan sige at man har inddraget borgerne. Og efterfølgende bruge tid på at analysere borgernes behov og budskaber. Men givtigt at bringe borgerne ind i kernen af opgaveløsningen, og samtidig huske at gøre det samme med personalet. Deres erfaring er, at man med en opdigtet familie – som en gennemgående historie – lettere kan vise, hvad konkrete ændringer i sundhedsvæsenet betyder for den enkelte og hvorfor der er behov for at lave ændringer i det hele taget

EKSEMPEL

Verdensmålene – for bæredygtig udvikling (verdensmaalene.dk)

FN's 193 medlemslande vedtog i september 2015 de 17 verdensmål for bæredygtig udvikling (SDG'erne). Verdensmålene er en opfordring til handling fra alle verdens lande – både fattige, rige og mellemindkomstlande – for at fremme velstand og samtidig beskytte planeten. Siden er FN lykkedes med at få sat målene på dagsordenen over hele verden. De har også udformet materiale til både skoler og uddannelsesinstitutioner, og er i det hele taget nået vidt omkring.

EKSEMPEL

Storbritannien og sundhedsforskning

8 workshops i fire byer og muligheden for at diskutere ønsker og bekymringer i relation til sundhedsforskning. Et af resultaterne var klarhed over, at folk som regel gerne vil dele deres sundhedsdata til forskning, hvis de får klar besked på, hvad formålet er og hvem der kan tilgå deres data.

Der er masser af erfaringer at hente rundt omkring i Danmark og i verden. Den viden skal bruges. Det er ikke nødvendigt at opfinde den dybe tallerken hver gang. Og borgerinddragelse behøver heller ikke være smart eller nytænkende eller cirkus-agtigt. Det skal bare virke. Derfor: Genbrug andres og egne gode ideer.

EKSEMPEL

Canada – 37 referencepaneler med borgerne

Tilfældigt udvalgte borgere informeres og drøfter over en række møder et emne, som de til slut og i fællesskab udvikler anbefalinger til politikerne om. Der er 14-54 deltagere, som afspejler befolknings-sammensætningen. I Canada har det særligt været brugt på sundhedsområdet.

STIL KRAV TIL DIN EMBEDSMAND OM MERE BORGERINDDRAGELSE

- OG SÅ SKAL VI LIGÉ INDRAGE
LIS OG BENTE OG OVE OG DEM
FRA PLEJEHJEMMET OG DEM
DER GÅR TIL DANS OG ALLE
PÅ ØSTERGADE OG MURERNE
OG SPRITTERNE OG FÆST-
UDVALGET PÅ TEKNISK
SKOLE OG ET REPRÆSENTATIVT
UDVALG AF DE 18-42-ÅRIGE
OG ALLE DE
ANDRE

Samarbejdet mellem politikere og administration

– Borgerinddragelse skal masseres ind i systemet

SÆT DAGSORDENEN – OGSÅ MELLEMLVALGENE

Skal vi lykkes med mere borgerinddragelse, er det helt afgørende, at det bliver en naturlig del af administrationens arbejde. Det skal så at sige masseres ind i regionernes dna – i alle led. Embedsmænd skal tænke inddragelse af borgerne næsten på samme måde, som de i dag tænker økonomi og effektivitet. Hele systemet skal forpligtes på at inddrage dem, som vi er til for.

Derfor: Stil krav til din embedsmand om mere borgerinddragelse.

Vi skal så at sige gå fra borgerinddragelse som et eksperiment til en arbejdsform.

Politikere kan gøre en del ved fast at afsætte penge på budgettet til borgerinddragelse, definere anvendelsen af borgerinddragelsen og hvad den skal bruges til, forankre inddragelsen både politisk og organisatorisk, sikre opfølgning, sørge for at bruge inddragelsen i alle led og få etableret en faglighed omkring borgerinddragelse i organisationen. Det kan sikre en gennemslagskraft, som man ikke opnår ved at give opgaven til yngste fuldmægtig. Det er nogle af de nedslag som Lars Klüver, Fonden Teknologirådet, kom ind på i sit oplæg.

Men det kræver måske også spilleregler for samarbejdet mellem politikere og administration. Afklaring af forventninger. Hvem har hvilke roller og hvornår? Hvilke kompetencer skal være til stede? Er der plads til at lave politik på de områder politikerne ønsker det? Og hvordan kan udformningen af sagsfremstillingerne hjælpe med? Har vi den rette mødekultur og dialog og hvordan håndterer vi fejl og u hensigtsmæssige situationer?

Region Sjælland har de seneste år arbejdet med disse problemstillinger, og det har blandt andet resulteret i et tillidskodeks, 8 råd til læsevenlige sagsfremstillinger, 9 principper for det gode møde, og et inspirationskatalog med 27 veje til et styrket samspil mellem politikere og administration.

Brug for 205 megafoner

Folketinget og kommunalbestyrelserne har traditionelt stået tydeligere i den offentlige debat end regionsrådene. Det skal der laves om på. Vi har ansvaret for nogle af de områder, som betyder aller mest, ikke mindst sundhed. Så der er al mulig grund til, at de folkevalgte 205 fylder mere i debatten og står endnu skarpere. Mere tydelige regionspolitikere vil bane vejen for at øge borgernes engagement i det regionale demokrati.

Derfor: Sæt dagsordenen - også mellem valgene.

"Hvad regionernes grundfortælling er, kan være afgørende for borgerinddragelsen. Både hvordan og hvilken, man skal tage initiativ til. Måske regionerne vil stå mere klart for folk, hvis opgaven var rent sundhedspolitisk? Eller hvis de politiske prioriteringer stod tydeligere i debatten?" Det er i hvert fald nogle af de pointer, som professor Ulrik Kjær drøftede med arbejdsgruppen. Tiden mellem valgene er afgørende for borgerinddragelsen. Man skal finde ud af hvilket ambitionsniveau man har. Både som region og regionspolitiker. Der er meget mere politik i regionerne end folk går og tror. Også selv om mange regionale budgetter vedtages i konsensus. Gør det tydeligt for folk. Så vil de også kunne se, at der er noget at snakke om. Og at der er grund til at være mere aktive.

Måske er der netop nu også er en særlig platform for at tale sundhedspolitik. Endnu flere end sædvanligt har det seneste år blandet sig privat eller offentligt i debatten om, hvordan sundhedsvæsenet kunne eller burde være skruet sammen, eller hvordan opgaverne skal løses. Det kunne være et godt afsæt for regionalt at sætte dagsordenen for nogle af de fremadrettede prioriteringer der er på vej.

DER ER MERE DEMOKRATI I REGIONERNE
END FOLK GÅR OG TROR

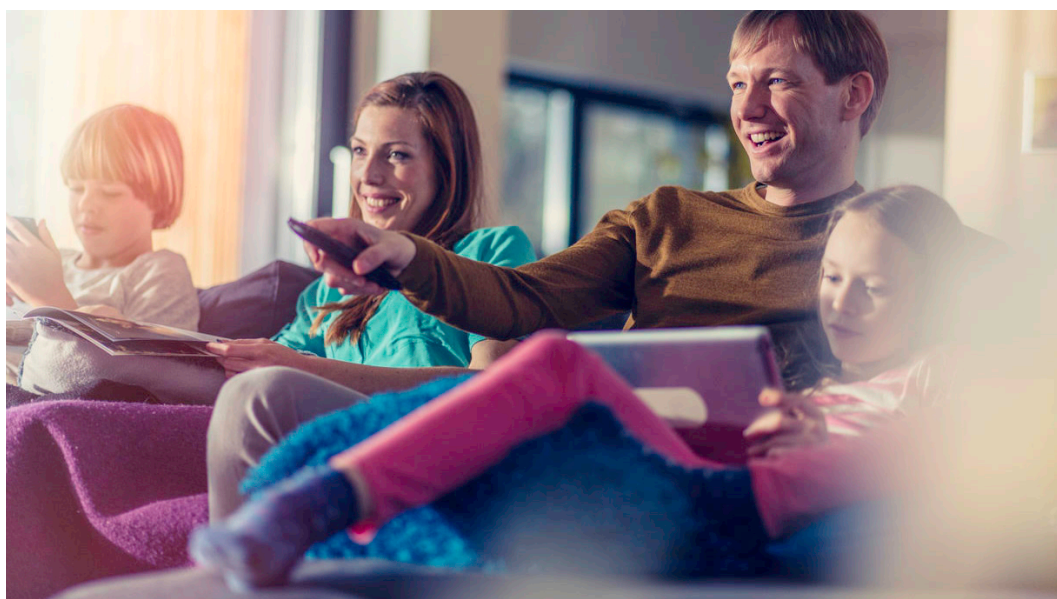

Gør nettet til en demokrati-ven

Er SoMe - vejen til folkets hjerter? Verden er blevet digital, og det både udfordrer og giver enorme muligheder for borgerinddragelse. Færre gider fx gå til borgermøder, flere stiller kritiske spørgsmål til regionerne på Facebook - og forventer øjeblikkeligt svar. Det er fristende at tænke de digitale muligheder - især SoMe - som en mulighed for oplysning til borgerne om regionens fortræffeligheder. Men skal mulighederne udnyttes fuldt ud, så skal vi også

turde dialogen med borgeren og bruge SoMe interaktivt, hvor borgeren sætter dagsordenen. Det kræver resurser.

"Det nytter ikke at tænke borgerinddragelse som den måde vi så tv på i 2008 eller for den sags skyld i 1950'erne". Sådan kan man sammenfatte Benjamin Rud Elberths (SoMe ekspert og rådgiver) råd til regionerne om, hvordan man bruger de sociale medier og nogle af hans andre ideer indgår nedenfor. Se godt på de to billeder:

BRUG SOCIALE MEDIER TIL DIALOG

- IKKE
OPDRAGELSE

I gamle dage var familien samlet om fjernsynet efter aftensmaden. Alle så det samme og fokus var rettet mod udsendelsen. Sådan er det langt fra nu. Hvis man skal holde folks opmærksomhed, så skal indholdet i langt højere grad inddrage seerne, give dem mulighed for at være med, og give dem en rolle undervejs. De skal føle, at det at være med bag skærmen ikke er andenrangs. Både lyd og lys skal være til at holde ud at se på og høre. Det skal være nemt at gå til det punkt man interesserer sig for efterfølgende. Indholdet skal målrettes. Det samme gælder de skærme de bruger til de sociale medier, fx telefonen og iPad'en.

Inddragelse på de sociale medier er ikke; At gøre som vi plejer, filme det og lægge det på Facebook eller Twitter. Fx regionsrådsmøderne. Relativt få føler sig inddragede eller inviteret til at indgå her. Det er heller ikke meningen, siger vi så. Det er for åbent at vise, hvad der foregår. Men er der så nogen der ser med? Og er effekten lille, eller måske endda negativ? Og er det signal vi sender, at lige præcis på de møder, hvor de vigtige beslutninger bliver taget, der lukker vi os om os selv? Alt skal ikke laves om, men kunne man overveje at indlede med at sige: "Vi byder også velkommen til de folk,

der følger med hjemme fra stuerne. Hvis I har kommentarer eller spørgsmål undervejs, så vil folk fra administrationen sidde klar og være behjælpelige". Nogle af kommentarerne kunne måske føre til en åben diskussion på et kommende møde osv. Den form for indsats kræver en vis tålmodighed. Det gælder om at få vist folk, at der er noget at hente ved at følge med.

Når regionerne inddrager på de sociale medier, så vil de fleste føle sig mere velkomne, hvis man står frem som en enhed om netop det. Generelt er det ikke befordrende for at få folk til at gå med i en debat, hvis det opleves som om politikerne skændes. Det betyder ikke, at man skal være enige om alt. Men man skal være enige om, at man gerne vil høre på borgerne.

Et at gøre regionsrådsmøder mere tilgængelige, noget andet er at afholde særlige digitale arrangementer for at inddrage borgerne mere. Inddragelse skal ske på fast basis, og ikke kun ved festlige eller lovgivne lejligheder.

Her er det også væsentligt at vælge et tidspunkt hvor folk reelt har mulighed for at deltage – dvs. ikke i arbejds- eller spisetiden, at konceptet er tydeligt og at rammen for folks deltagelse er klar, at emnet er nært, men at det ikke skal være detailplanlægning, at dem der holder oplæg er trænede i det, at der er nogen der kan svare på folks kommentarer i kommentarsporet og at alle får svar. Professionelle lobbyister, borgere der er blevet mere professionelle til at mobilisere pres mv. i kommentarsporene, kan man godt tillade sig at håndtere. Man kan godt sige, at her skal der være plads til at alle kommer til, og at samme person derfor ikke må dominere kommentarfeltet. Så sæt rammen for det. Både politikere og administration skal trænes i, hvordan man ser det digitale politiske tryk og lære hvordan man garderer sig.

Og sidst: Brug SoMe til dialog – ikke opdragelse.

BORGERINDDRAGELSE
ER IKKE KUN TIL
FESTLIGE LEJLIGHEDER

De unge findes ikke

Hvad så med de unge? Alle vil gerne nå dem.

I det oplæg som arbejdsgruppen hørte om at nå de unge, blev en myte aflivet fra starten. Olav Hesselbjerg, Ungdomsbureauet sagde: "De unge" findes ikke. Og når I taler om "de unge" signalerer I allerede i udgangspunktet en distance, som kan være svær at afkorte".

Der er brug for at målrette indenfor ungegrupperne. Der er ikke noget kvik fix. Ikke nogen let måde lige at få fat i dem alle på, på én gang. Faktisk vil man ofte opleve, at de store debatmøder vi ofte tyer til, ikke er inddragende nok, til rigtigt at engagere efterfølgende. Selv om politikerne sagtens kan have haft en oplevelse af, at det er gået rigtig godt. Mindre sessioner giver bedre mulighed for at skabe reel kontakt. Og derfor kan det være nyttigt at komme de forskellige ungdomsgrupper i møde ved at tage tiden til en form for inddragelse, som de kan se sig selv i.

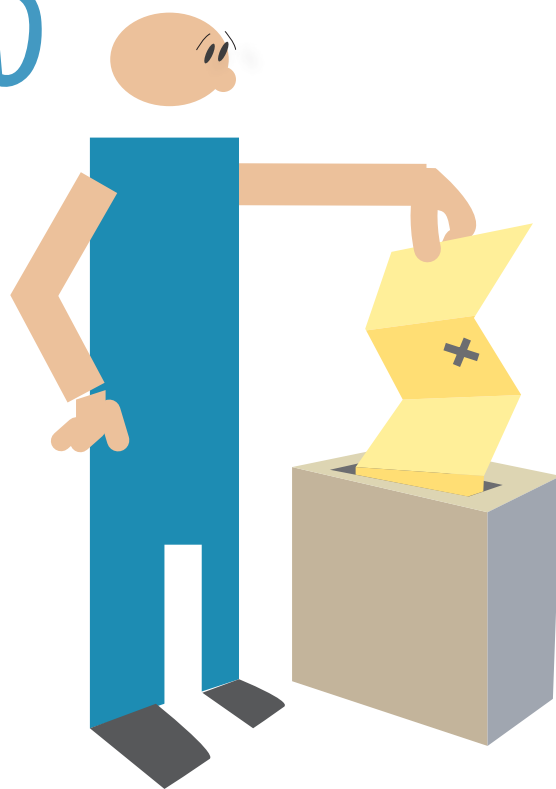
Mange unge er meget seriøse omkring hvad de bruger deres tid på, og tænker det ind i deres fremtidsplaner. Fx hvordan frivilligt arbejde for en sag, ikke kun er godt for sagen, men også er egnet til at fremgå på ens CV og senere uddannelses- eller jobsøgning. Samtidig er det lidt højstemt omkring demokratiet og hvordan selve rugbrødsarbejdet næsten adler – generalforsamlinger, udvalgsarbejder, partiprogrammer - fremmed for, hvordan mange unge mennesker ønsker at sætte deres aftryk. Det kan man vælge at kalde mange ting, men som alt andet er det måske for optimistisk at tro, at man ikke også her må følge med tiden og prøve sig frem med nye former.

"De unges" "repræsentant" sendte også en efterlysning af chokterapi. Både til demokratiet ved for eksempel at sætte valgalderen ned – selv om det slet ikke er det særligt mange unge efterspørger. Eller omvendt sætte valgalderen op. Og få nogles øjne op for, at man ikke kan tage demokratiet for givet. At man skal kæmpe for det i hver generation.

~~UNGDOMMEN~~
~~DE UNGE~~
~~UNGEGRUPPEN~~

DEMOKRATISK SELVTILLID

Marginaliserede vælgere

Nogle af dem der traditionelt har været svære at få fat i er personer med korte uddannelser, personer langt fra arbejdsmarkedet, personer med minoritetsetnisk baggrund, og unge der lige er flyttet hjemmefra. "Når valgfesten udebliver" er en analyse, som Danske Regioner har medfinansieret sammen med KL, DUF, og BL (Danmarks Almene Boliger), og som Tænketa-
nken Mandag Morgen har stået for. Fokus er på disse marginaliserede vælgere og rapporten er en undersøgelse af årsager til ikke at stemme, og forslag til at gøre noget ved det.

Et gennemgående tema er, at marginaliserede vælgere oplever at mangle et fællesskab omkring det at stemme, og at man ikke kender jargonen for at gøre det. Og selv om analysen som udgangspunkt går på selve valgdeltagelsen, så ligger der i materialet alligevel også nogle forklaringer på, hvorfor det kan være svært at nå igennem, med de budskaber vi forsøger at få ud. For eksempel: At politik ikke føles som vedkommende. Man oplever ikke at politik har den store betydning for ens hverdag, at politikkerne reelt forandrer noget der har betydning for en. Og det er grupper der måske temmelig ofte er gengangere i sundhedsvæsenet.

Titlen "Når valgfesten udebliver" refererer netop til, at det måske er en lukket fest. De indviede ser det som demokratiets festdag, men de uindviede kender ikke jargonen, er i tvivl om hvordan de skal finde valgstedet, og hvad præcis de skal gøre når de kommer derop. Et af forslagene går på at udvikle de marginaliserede vælgers demokratiske selvtillid, ved at holde alternative vælgermøder og/eller pop-up-møder, hvor man kan bestille en politiker til et bestemt emne eller i det hele taget skabe mødesteder, hvor politikere og borgere kan mødes.

Målsætninger og handlinger

Overordnet har arbejdsgruppen valgt en form, hvor man – udover diverse oplæg - har drøftet målsætninger og et antal forslag til handlinger, som følge deraf. Begge dele er blevet til på baggrund af politikernes konkrete erfaringer og visioner – og altså ikke et ønske om at "komme hele vejen rundt" eller leve op til en bestemt model. Derfor vil der også være nogle overlap.

Nogle målsætninger handler om, at der er vilkår for borgerne, som skal forbedres. For eksempel for ungdommen, som skal vide, at vi er der, og hvad vi gør. Hver generation skal oplæres i demokrati. Andre målsætninger handler om politikernes egne vilkår for at drive politik, være til stede og den måde samarbejdet med administrationen fungerer på.

Som sagt er der mulighed for at vælge og vrage blandt de mange ideer til handlinger. Her er målsætningerne – med tilhørende forslag til handlinger.

Målsætning	Handlinger/ideer
<p>"Regionerne arbejder aktivt med nye arbejdsformer for at fremme den demokratiske forståelse".</p> <p><i>Det er i hvert fald sådan at vi tænker vores indsats. Men måske det kunne være godt at få sat arbejdet lidt mere i system. Derfor denne målsætning.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Afsæt et fast beløb i budgettet hvert år • Lad medarbejdere med gennemslagskraft i organisationen stå for borgerinddragelsen, men forankre den politisk • Oprettelse af opgaveudvalg • Udarbejd grundprincipper for borgerinddragelse • Lav et arrangement for både politikere og administration, som inspiration til øget borgerinddragelse • Lav idéudvikling til borgerinddragelse via sociale medier • Gør borgerforslag til en mulighed – x antal borgere kan få et forslag behandlet i regionsrådet • Opret en idébank, hvor borgerne kan skrive deres gode ideer til regionerne • Følg med i hvad andre gør for at udvikle demokratiet
<p>"Borgerne skal have lige adgang til regionsrådets arbejde og skal aktivt inddrages".</p> <p><i>Regionerne dækker et stort geografisk område, så det helt lavpraktisk kan være svært for borgerne at overvære regionsrådsmøder. Herudover er det et stort politisk ønske at inddrage borgerne mere. Derfor denne målsætning.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Giv let (geografisk) adgang til regionsrådsmøder, dvs. nogle af møderne holdes udenfor regionsgården, fx på hospitalet • Stå for flere høringer af borgerne, udover de lovpligtige • Inviter borgere ind i beslutningsrummet på nogle områder, og vær lydhør for deres input • Gør skriftligt materiale skal være let at læse

<p>"Alle i regionsrådet skal være tydelige stemmer og aktive ambassadører i den offentlige debat om sundhed og regional udvikling".</p> <p><i>Jamen er vi da ikke allerede det, kunne man sige. Og jo, langt hen ad vejen er vi. Alligevel kunne det måske gøre noget godt at opruste på området. Derfor denne målsætning.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Giv tilbud om medietræning til alle regionsrådsmedlemmer • Giv alle regionsrådsmedlemmer tilbud om træning i at holde oplæg • Giv alle regionsrådsmedlemmer tilbud om træning i at aflæse de digitale politiske tryk og hvordan man garderer sig • Inddrag administrationen i at forenkle skriftligt materiale
<p>"Alle sager på et regionsrådsmøde skal vurderes i lyset af dets betydning for regionens demokrati".</p> <p><i>Regionens demokrati har traditionelt været tænkt som selve regionsrådet. Med øget fokus på at et moderne demokrati skal udvikles kan der være behov for at have denne ekstra parameter til at se på sagerne ud fra. Derfor denne målsætning.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lad alle dagsordenspunkter indeholde en konkret vurdering ud fra borgernes perspektiv og muligheden for at inddrage borgerne • Gør borgerinddragelse til en obligatorisk overvejelse i startfasen af en opgave i administrationen
<p>"Regionsrådet engagerer sig løbende i aktuelle samfundsdebatter, der vedrører regionens ressortområder".</p> <p><i>Igen kan man sige, gør vi ikke allerede det? Og det gør vi ofte i tæt relation til en konkret beslutning der er på vej. Men måske får vi ikke altid tænkt eksterne oplægsholdere ind og et helt aktuelt opstået tema. Derfor denne målsætning.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Indret det så alle regionsrådsmøder indeholder en aktuel temadrøftelse med et (kort) eksternt oplæg, så beslutningsgrundlaget generelt kvalificeres og flere perspektiver kommer i spil • Skab måske et særligt punkt på dagsordenen om hvad der rør sig lige nu og hvor borgerne kan stille spørgsmål undervejs/kommentere på de sociale medier
<p>"Alle børn og unge skal kende det regionale demokrati".</p> <p><i>Hver generation skal lære om og skal kende til demokratiets institutioner og funktioner. Derfor denne målsætning.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udarbejd undervisningsmateriale til folkeskole og ungdomsuddannelser • Etabler en skoletjeneste

AFSÆT ET FAST BELØB
TIL BORGERINDDRAGELSE
I BUDGETTET

Så skriv dog dansk: Vores tekster skal kunne forstås af alle

Denne handlig fortjener et par ekstra ord med på vejen. Arbejdsgruppens medlemmer oplever nemlig ofte, at skriftligt materiale fra regionernes administrationer er langt, har mange bilag og kan være unødigt kompliceret at overskue og sætte sig ind i – især når man som borger eller politiker har begrænset tid til rådighed.

Forslaget er derfor, at alle tekster som kommer ud fra regionshusene, skal kunne forstås af en borger, der har bestået 9. klasses afgangseksamen. En ledetråd er, at lixtallet ikke kommer over 40 - og at en sag fremstilles på højst en side.

Kortere og mere enkle tekster skal åbne dørene for, at flere vil engagere sig i de politiske beslutninger. Samtidig betyder det, at administrationen er nødt til klart at fortælle, hvad sagen egentlig drejer sig om. En kort og direkte form skaber debat og engagement – og dermed de bedste beslutninger og det største engagement.

En mulighed er at administrationen skal på kursus for at lære at skrive mere enkelt. En anden er at man indfører "dogme-regler" som fx et max på lixtal eller et max på antal sider per sag.

ALT KAN SIGES
HELT ENKELT
- HVIS MAN
ARBEJDER MED
SPROGET

Hvis I vil arbejde med at gøre teksterne lettere at læse, kan det være vigtigt først at have set på følgende og drøftet nogle spørgsmål:

- Hvad er lixtallet i en typisk dagsordensfremstilling?
- Afklar med administrationen, hvordan de forestiller sig, at man kan forbedre læsevenligheden?

Og husk: Alt – også meget kompliceret stof – kan siges enkelt, bare man arbejder nok med sproget.

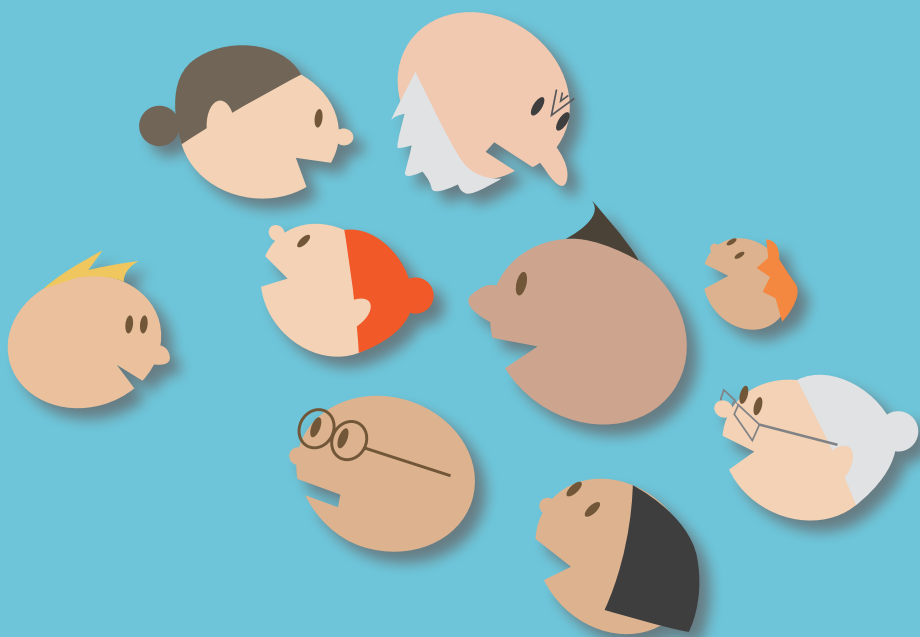
BORGERINDDRAGELSE
HANDLER IKKÉ OM
AT EKSPERIMENTERE
— DET SKAL BARE
VIRKE!

Konklusion

Dette notat er et sammenkog af en stor mængde af ideer, oplæg og diskussioner, som den midlertidige arbejdsgruppe for Demokrati og borgerinddragelse har nået gennem 5 møder i 2020 og 2021.

Arbejdsgruppen er enige om:

- Det er rigtigt og nødvendigt med fornyet fokus på borgerinddragelse.
- Der er mange gode initiativer i dag i regionerne, og vi skal lære af hinanden.
- Nytænkning er altid godt, men borgerinddragelse handler grundlæggende ikke om at eksperimentere. Borgerinddragelse skal bare virke.
- Det er afgørende vigtigt, at vi ser på, hvilke strukturelle betingelser, der er for borgerinddragelse. Har vi generelt indrettet regionerne sådan, at borgerinddragelse fremmes?
- Politikerne skal blive bedre til at stille krav til administrationen om at inddrage borgerne i beslutningsprocesserne.

Bilag Titel:	VALG Tilslutningsaftale - regioner
Dagsordens titel	Nye tilslutningsaftaler vedr. projekt valg
Dagsordenspunkt nr	5
Bilag nr	1
Antal bilag:	2

REVIDERET TILSLUTNINGSAFТАLE FOR DEN NYE VALGLØSNING

Mellem

Navn på region:

Adresse:

Navn på underskriver

Email på underskriver:

(herefter "Regionen")

og

KOMBIT A/S

Halfdangade 8

2300 København S

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	FORMÅL	2
2	KOMBITS FORPLIGTELSER	2
3	REGIONENS FORPLIGTELSER.....	3
4	BIDRAG TIL LØSNINGEN.....	4
5	PERSONDATABEHANDLING	4
6	REGIONENS ØVRIGE FORPLIGTELSER OG BEMYNDIGELSER	5
7	SAMARBEJDE.....	5
8	SAMFUNDSANSVAR	6
9	IKRAFTTRÆDELSE OG OPHØR	6
10	MISLIGHOLDELSE.....	7
11	KONFLIKTHÅNДTERING	7
12	UNDERSKRIFT	7

BILAGSFORTEGNELSE

Bilag 1: Databehandleraftale

Bilag 2: Gevinster, økonomi og afregningsmodel

1 FORMÅL

- 1.1 KOMBIT iværksatte, som en del af monopolbrudsplanen, på det offentlige vegne et udbud vedrørende indkøb af "den nye valgøsning", som fællesoffentligt system for understøttelse af valg¹ (herefter kaldet "Løsningen"). Løsningen har til formål at modernisere og effektivisere afholdelse af valg. Løsningen skal således understøtte valghandlingen ved såvel valgudskrivning, valgopgørelse og distribution af valgdata. Se bilag 2 for en nærmere beskrivelse af gevinster og Løsningen.
- 1.2 I forbindelse med udvikling og implementering af Løsningen skal de eksisterende aftaler omkring valghandlingen vedrørende IT-systemerne "KMD Valg udskrivning" og "KMD Valg opgørelse" med evt. tilhørende tilkøbte moduler (herefter samlet kaldet "KMD Valg") opsiges af Regionerne.
- 1.3 Denne tilslutningsaftale (herefter kaldet "Tilslutningsaftalen") vedrører på denne baggrund Regionens bindende tilsagn om at ville aftage Løsningen, som Leverandøren udvikler.

2 KOMBITS FORPLIGTELSER

- 2.1 KOMBIT forestår på Regionernes vegne leverandørstyring i forbindelse med udvikling, drift, vedligeholdelse og videreudvikling under Kontrakten, herunder også genudbud heraf.
- 2.2 KOMBIT forpligter sig til at:
 - i) varetage projektledelse på professionel og forsvarlig vis i forbindelse med både udvikling, drift, vedligeholdelse og videreudvikling af Løsningen .
 - ii) forestå kontraktstyring i forhold til Leverandøren, herunder sikre, at Leverandøren overholder sine forpligtelser i henhold til Kontrakten således, at Løsningen kan stilles til rådighed for Regionen på de i Kontrakten angivne betingelser herunder særligt det i Kontrakten angivne høje sikkerhedsniveau.
 - iii) fremme konkurrencen og kvaliteten ved regelmæssigt at foretage genudbud.
 - iv) forestå kontinuerlig videreudvikling af Løsningen i overensstemmelse med Kontrakten under hensyntagen til regionale behov og lovændringer samt økonomiske forudsætninger og rammer.
 - v) indgå i dialog omkring, hvordan Regionens aftaler med KMD omkring KMD Valg bedst opsiges. KOMBIT forpligtes til at holde regionerne orienteret omkring projektets tidsplan løbende desangående.
- 2.3 KOMBIT vil i god tid og under hensyntagen til Regionens budgetteringsbehov informere Regionen om eventuelle andre forudsætninger for Regionens benyttelse af Løsningen, herunder krav til IT-miljø.

¹ Valgtyper som den nye valgøsning understøtter: KV – Kommunalvalg, RV – Regionsrådsvalg, FV – Folketingsvalg, EV - Europa-Parlamentsvalg og FA - Folkeafstemning (Afstemningsvalg)

- 2.4 KOMBIT informerer Regionen om vilkår for Regionens brug af helpdesk/support, når dette er relevant, herunder eventuelt supplerende vilkår for bidrag jf. pkt. 4 og 6.1.
- 2.5 KOMBIT informerer Regionen om vilkår for implementering og udrulning af Løsningen, når dette er relevant.
- 2.6 KOMBIT informerer Regionen om vilkår og procedurer for behandling af persondata, jf. pkt. 5.
- 2.7 KOMBIT informerer Regionen om vilkår for uddannelse af brugere i brug af Løsningen.

3 REGIONENS FORPLIGTELSER

- 3.1 KOMBIT vil sikre, at alle relevante test af Løsningen er foretaget inden Regionens ibrugtagning af Løsningen. Regionens test af Løsningen, jf. pkt. 3.2, er derfor alene for at teste, at Løsningen er korrekt implementeret.
- 3.2 Regionen har ansvaret for at sikre samspil mellem Regionens egne IT-løsninger og Løsningen, herunder også i forbindelse med test af funktionalitet ved ibrugtagning af Løsningen. Regionen har herudover ansvaret for at foretage den nødvendige organisatoriske implementering af Løsningen, så den potentielle gevinstrealisering i størst mulig grad opnås
- 3.3 Regionen forpligter sig herudover til at:
 - i) samarbejde med KOMBIT med henblik på at fremme udvikling, test og implementering af Løsningen.
 - ii) stille viden og ressourcer til rådighed på rimelig og relevant begæring fra KOMBIT, samt at besvare spørgsmål, anmodninger og forslag fra KOMBIT vedrørende Løsningen og dennes implementering hos Regionen.
 - iii) udpege en kontaktperson vedrørende Løsningen.
 - iv) foretage lokal IT-implementering i Regionen i forbindelse med Løsningen, herunder ved fx oprettelse af brugere, administrator(er) og superbrugere samt teknisk og sikkerhedsmæssig implementering efter anvisning fra KOMBIT.
 - v) deltage i den tilbudte uddannelse med medarbejdere, der er relevante i forhold til Løsningen, og som har erfaring i at arbejde med IT-systemer.
 - vi) medvirke til aktivt at samarbejde og stille medarbejdere til rådighed ved test og skyggevalg/generalprøve på en egentlig valghandling efter nærmere anvisning fra KOMBIT, herunder:
 - a. sikre samspillet mellem Regionens egne leverandører (og egne IT-løsninger) og Leverandøren i testforløbet, ligesom Regionen er ansvarlig for, at testen af egne IT-løsningers kobling til Løsningen forløber tilfredsstillende ved et skyggevalg/generalprøve.
 - vii) sikre, at Regionens IT-miljø overholder de krav, der er nødvendige for at anvende Løsningen, herunder også ved skyggevalg/generalprøve.

viii) Opsige regionens aftale(r) omkring KMD Valg rettidigt.

- 3.4 KOMBIT vil løbende orientere Regionen om konkrete krav til Regionens IT-miljø, herunder såfremt Leverandøren i sit tilbud anfører krav til regionernes IT-miljø som forudsætning for anvendelse af Løsningen.

4 BIDRAG TIL LØSNINGEN

- 4.1 For Regionens brug af Løsningen betaler Regionen til KOMBIT et årligt bidrag, som omfatter udgifter til udvikling, drift, vedligeholdelse, videreudvikling samt forvaltning af Løsningen, og endvidere uddannelse i brug af Løsningen. For beregning af det årlige bidrag henvises til bilag 2.
- 4.2 KOMBIT opkræver bidraget halvårligt i februar og september måned. Første bidrag opkræves ved første halvårige termin efter Løsningens idriftsættelse (idriftsættelse forventes p.t. ultimo 2023).
- 4.3 KOMBIT sikrer og dokumenterer, at det samlede bidrag i forbindelse med gennemførelsen af udbud og forvaltningen af Kontrakten ikke overstiger de hermed forbundne udgifter. Såfremt bidraget overstiger udgifterne, f.eks på grund af bod fra Leverandøren, vil dette enten betyde, at de overskydende midler bruges til videreudvikling af Løsningen, eller at bidraget nedsættes.
- 4.4 Betalingsfristen er 30 dage efter modtaget faktura. Ved forsinket betaling påløber der renter i henhold til renteloven.

5 PERSONDATABEHANDLING

- 5.1 Regionen er dataansvarlig for de oplysninger om Regionens borgere, der behandles i Løsningen ifbm. Regionens opgaver jf. lov om kommunale og regionale valg (lovbekendtgørelse nr. 1089 af 26/9/2017). For en beskrivelse af, hvilke opgaver Regionen er dataansvarlig for, henvises der til myndighedsfiguren i bilag 2.
- 5.2 For så vidt angår oplysninger om Regionens borgere og andre personoplysninger, som Regionen er dataansvarlig for, og som behandles i Løsningen (herefter "Personoplysningerne"), er KOMBIT i persondatalovens forstand databehandler, mens Regionen er dataansvarlig.
- 5.3 Der skal indgås en skriftlig databehandleraftale mellem Regionen og KOMBIT, inden Regionens personoplysninger vil blive behandlet i Løsningen. Det vil fremgå af databehandleraftalen, at KOMBIT er databehandler for Regionen og dermed i relation hertil underlagt Regionens instruktionsbeføjelse. Instruktionsbeføjelsen vil være nærmere beskrevet i et bilag til databehandleraftalen.
- 5.4 Regionen bemyndiger KOMBIT til at overlade behandlingen af Personoplysningerne til den eller de Leverandører, der skal forestå udvikling og drift af Løsningen i medfør af Kontrakten mellem KOMBIT og Leverandøren, som dermed kommer til at fungere som underdatabehandler for KOMBIT.

- 5.5 Regionen bemyndiger KOMBIT til, i det omfang Datatilsynet eller anden myndighed stiller nye eller ændrede krav, at foretage ændringer i Løsningen for imødekommelse heraf.
- 5.6 KOMBIT indestår for, at Leverandøren forpligtes til at træffe tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger mod, at Personoplysningerne hædeligt eller ulovligt tilintetgøres, fortabes eller forringes, samt at de ikke kommer til uvedkommendes kendskab, misbruges eller i øvrigt behandles i strid med Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016.
- 5.7 I løbet af et projektførelse vil KOMBIT desuden indsamle og behandle personoplysninger (primært kontaktinformation som navn, titel, mail, tlf. nr. osv.) om kommunens medarbejdere til brug for løsning af opgaver under tilslutningsaftalen. KOMBIT anses for dataansvarlig for disse oplysninger og vil i den forbindelse bl.a. udstille visse oplysninger på regionens medarbejdere på fx <https://www.kombit.dk/> samt sende nyhedsbreve til relevante kontaktpersoner hos regionen. Regionen skal informere de relevante medarbejdere for regionen herom.

6 REGIONENS ØVRIGE FORPLIGTELSE OG BEMYNDIGELSER

- 6.1 Regionen forpligter sig til, på Tilslutningsaftalens vilkår og forudsætninger, at aftage Løsningen og alle efterfølgende ændringer til Løsningen og betale bidrag m.v., jf. bilag 2.
- 6.2 Regionen bemyndiger, ved Regionens underskrivelse af Tilslutningsaftalen, KOMBIT til at træffe beslutninger i enhver henseende i relation til gennemførelsen af det iværksatte udbud, herunder i forhold til valg af leverandør samt om eventuel annullering af udbuddet eksempelvis i det tilfælde, at ikke alle Regioner afgiver tilsagn om at ville aftage Løsningen.
- 6.3 Regionen forpligter sig til alene at anvende Løsningen til normal brug i forbindelse med myndighedsudøvelsen.

7 SAMARBEJDE

- 7.1 KOMBIT er ansvarlig for projektets gennemførelse. Til projektet er etableret en Styregruppe, hvis opgave er at rådgive om alle væsentlige beslutninger i forbindelse med projektet med fokus på fællesoffentlige behov. Ligeledes skal Styregruppen medvirke til formidling af projektet og resultater. Inden for disse rammer medvirker Styregruppen til at fastlægge projektets omfang, tidsplan, økonomi samt prioritering. Styregruppen tager stilling til alle centrale spørgsmål i projektet på disse områder. Styregruppens medlemmer består p.t. af
 - 8 kommunale repræsentanter på ledelsesniveau
 - 1 regional repræsentant på ledelsesniveau
 - KL-repræsentant på ledelsesniveau
 - KOMBITs projektejer for projektet (Formand)

- 7.2 KOMBIT er beslutningsdygtig i enhver henseende i relation til udbuddene af Løsningen, herunder ift. udvikling, drift, vedligeholdelse og videreudvikling af Løsningen, samt leverandørstyring. Dette betyder bl.a., at alle indsigelser og andre relevante forhold vedrørende Leverandørens opfyldelse af Kontrakten skal videregives til KOMBIT, som herefter forestår den videre håndtering og opfølgning over for Leverandøren.
- 7.3 KOMBIT sikrer, at væsentlige beslutninger træffes i samarbejde med Styregruppen.
- 7.4 Regionens interesser varetages løbende igennem projektets levetid bl.a. via deltagelse i styregruppe mv. jf. punkt 7.1, der udarbejder indstillinger om fx videreudvikling af Løsningen.
- 7.5 I samarbejdet vil KOMBIT løbende holde Regioner orienteret om alle væsentlige forhold om Løsningen .
- 7.6 KOMBIT er berettiget til at overdrage sine forpligtelser i henhold til Tilslutningsaftalen til KL eller andre offentlige myndigheder.

8 SAMFUNDSANSVAR

- 8.1 KOMBIT sikrer, at Leverandøren i Kontrakt med KOMBIT forpligter sig til at efterleve principperne i KOMBITs "Politik for samfundsansvar (CSR)", der er baseret på FN's Global Compact

9 IKRAFTTRÆDELSE OG OPHØR

- 9.1 Tilslutningsaftalen træder i kraft ved dens underskrift.
- 9.2 Tilslutningsaftalen er gældende i 10 år fra idriftsættelsen af Løsningen.
- 9.3 KOMBIT kan opsige Tilslutningsaftalen, hvis ændret lovgivning eller andre forhold gør en fortsat drift af Løsningen formålsløs.
- 9.4 KOMBIT forbeholder sig retten til at opsige nærværende Tilslutningsaftale, fx såfremt en eller flere af udbuddene må annulleres, eller hvis det ikke lykkes at opnå tilslutning fra alle regioner, eller hvis Kontrakten med Leverandørerne må ophæves. KOMBIT giver i så fald hurtigst muligt skriftlig meddelelse herom til Regioner.

10 MISLIGHOLDELSE

- 10.1 Dansk rets almindelige regler om misligholdelse samt erstatningsansvar finder anvendelse med de nedenfor anførte begrænsninger.
- 10.2 I tilfælde af, at Regioner måtte opleve, at Løsningen ikke lever op til fx servicemål, som KOMBIT har informeret Regioner om i forhold til drift af Løsningen, er Regioner berettiget til at kræve afhjælpning heraf. Regioner kan ikke gøre andre misligholdelsesbeføjelser gældende i tilfælde af mangler, se dog punkt 10.3 og 10.5 nedenfor.
- 10.3 Regioner kan ophæve denne Tilslutningsaftale, såfremt der foreligger væsentlig misligholdelse af Tilslutningsaftalen fra KOMBITs side.

- 10.4 En parts samlede erstatning under Tilslutningsaftalen kan ikke overstige et beløb svarende til det faste årlige bidrag i de seneste 12 måneder forud for den erstatningsudløsende begivenhed.
- 10.5 Såfremt et erstatningskrav udspringer af, hidrører fra eller på anden måde relaterer sig til Leverandørens misligholdelse af Kontrakten, herunder databehandlersaftalen, er det en forudsætning for, at Regionen kan rejse krav om erstatning over for KOMBIT, at KOMBIT kan gennemføre og inddrive erstatningskravet over for Leverandøren.
- 10.6 Såfremt KOMBIT uanset årsag vælger ikke at rejse et erstatningskrav mod leverandøren på vegne af Regionen, eller Regionen herved står til at opnå et for Regionen utilfredsstillende resultat, kan Regionen i henhold til reglerne om springende regres vælge selv at rejse erstatningskravet mod Leverandøren direkte. Såfremt Regionen vælger selv at varetage sine interesse overfor leverandøren, skal Regionen give skriftlig meddelelse herom til KOMBIT med et passende varsel.
- 10.7 Parterne er i tilfælde af en tvist med Leverandøren forpligtede til loyalt at bistå hinanden.
- 10.8 Begrænsningen på erstatning i henhold til punkt 10.4 gælder alene ifht. KOMBITs egne fejl og forsømmelser.

11 KONFLIKTHÅNDTERING

- 11.1 Tvister vedrørende Tilslutningsaftalen skal så vidt muligt løses i mindelighed mellem parterne.
- 11.2 Kan tvisten ikke løses i henhold til ovenstående skal uoverensstemmelser eskalere til parternes øverste ledelsesniveauer.

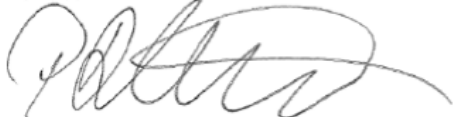
12 UNDERSKRIFT

- 12.1 Tilslutningsaftalen er udsendt via det elektroniske underskriftssystem (Penneo). Kommunens underskrift vil derfor fremgå som en NemID-signatur på sidste side, mens KOMBITs underskrift vil fremgå nedenfor.
- 12.2 Tilslutningsaftalen skal foreligge elektronisk hos Kommunen og KOMBIT.

På vegne af KOMBIT

Den 28. april 2021, Poul Ditlev Christiansen, Markedsdirektør:

For KOMBIT A/S

Relateret document 2/2

Dokument Navn: VALG tilslutning regioner -
Økonomi og
afregningsmodel.docx

Dokument Titel: VALG tilslutning regioner -
Økonomi og afregningsmodel

Dokument ID: 1446363

REGIONERNES TILSLUTNINGSAFTALE TIL DEN NYE VALGLØSNING.

GEVINSTER, ØKONOMI OG AFREGNINGSMODEL

Indholdsfortegnelse

1. KOMBITs forretningsmodel.....	1
2. Regionernes aftaleperiode for den nye valgløsning.....	2
3. Afregningsmodel for den nye valgløsning.....	2
3.1 Betaling og opkrævning.....	2
3.2 Den estimerede betaling fra regionerne.....	2
4. Grundlaget for regionernes tilslutning.....	3
5. Gevinster.....	4
5.1 Sparede it-omkostninger.....	4
5.2 Kvalitative gevinster.....	4

I dette bilag kan du læse om, hvad regionerne skal betale for den nye valgløsning, og hvordan betalingen er udregnet.

1. KOMBITs forretningsmodel

KOMBIT er kommunernes IT-fællesskab og er ejet af KL. Når KOMBIT gennemfører et projekt, afholdes og finansieres omkostninger til udbud og indkøb af løsningen i første omgang af KOMBIT.

Først, når kommunerne - og i dette projekt regionerne - får stillet løsningen til rådighed, skal der ske en tilbagebetaling af KOMBITs udlæg og finansiering. Det sker over en afskrivningsperiode, der kan variere fra projekt til projekt. I projekt VALG har KOMBITs bestyrelse besluttet, at afskrivningsperioden (tilbagebetalingen) er 10 år. Selve afregningsmodellen er beskrevet nedenfor.

Indeholdt i betalingen for den nye valgløsning:

Regionernes bidrag indgår, sammen med kommunernes betaling, til dækning af de omkostninger KOMBIT afholder til projektudgifter og anskaffelsesomkostninger til indkøb af løsningen, udgifter til drift og forvaltning, leverandørstyring, videreudvikling samt uddannelse af superbrugere og support.

2. Regionernes aftaleperiode for den nye valgløsning

Det er af styregruppen besluttet, at den nye valgløsning er af en sådan karakter, at det giver god mening, at kommunerne og regionerne sammen har mulighed for at bibeholde den nye valgløsning i en længere periode. Dette er begrundet i, at valghandlingen ikke grundlæggende forventes ændret, at der er tilbageholdenhed i forhold til digitalisering af opgaver og processer ved valghandlingen og ikke mindst, at sikkerheden for gennemførelse af korrekte valghandlinger forudsætter kommunernes og regionernes anvendelse af et og samme system. Derfor er aftaleperioden fastsat til 10 år, hvor kommunerne og regionerne sammen har sikret hinanden en ny valgløsning.

3. Afregningsmodel for den nye valgløsning

Vederlagsmodellen for kommunernes betaling af KOMBITs udlæg ved gennemførelse af projekter besluttet i fællesskab af kommunerne og de myndigheder, der i øvrigt bidrager. I dette projekt har kommunerne valgt en borgerpris, mens regionerne har valgt en "bloktilskuds-fordelingsnøgle-model".

3.1 Betaling og opkrævning

- Afregningsmodellen for den nye valgløsning er baseret på en afskrivningsperiode/tilbagebetalingsperiode på 10 år.

- I afskrivningsperioden tilbagebetaler kommunerne og regionerne de omkostninger, KOMBIT har lagt ud og finansieret i forbindelse med tilvejebringelsen af den nye løsning, samt de løbende driftsomkostninger.
- Tilbagebetalingsperioden træder i kraft, når den nye valgløsning sættes i drift.

Regionernes bidrag forfalder halvårligt og faktureres i februar og september måned.

3.2 Den estimerede betaling fra regionerne

Der er mellem KL og Danske Regioner indgået aftale om, at regionerne bidrager med en andel svarende til 1,45% af de samlede udgifter til valgsystemet, opgjort jf. afsnit 6 i Tilslutningsaftalen.

Dette beløb fordeles på hver region i henhold til fordelingsnøglen for bloktilskud, som Danske Regioner melder ud for hvert budgetår. Det betyder, at betalingen for den enkelte region kan variere fra år til år ved forskydninger i fordelingsstallet, men prisen for regionerne under et vil være uændret.

Bidraget pr. region pr. år i 10 år fra idriftsættelsen af Systemet (afskrivningsperioden jf. afsnit 1 i dette bilag) kan herefter opgøres således (udgangspunkt: fordelingsnøglen udmeldt i Danske Regioners Økonomisk Vejledning for 2021):

Samlet beløb for regionerne under et (1,45%): kr. 413.000

REGION	FORDELINGSNØGLE	BIDRAG PR. ÅR – 10 ÅR
Region Hovedstaden	0,3131	129.311
Region Sjælland	0,1538	63.520
Region Syddanmark	0,2141	88.423
Region Midtjylland	0,2157	89.084
Region Nordjylland	0,1033	42.662
Regionerne i alt	1,0000	413.000

Det fastsatte bidrag for regionerne vil dermed, ligesom for kommunernes vedkommende, medføre en besparelse på minimum 15-20% i forhold til prisen på KMD Valg, Se i øvrigt afsnit 5 i dette bilag.

Første bidrag opkræves ved første halvårige termin efter Løsningens idriftsættelse (november 2023). Af hensyn til kommunernes og regionernes budgetsikkerhed vil kommunerne og regionerne blive opkrævet et fast løbende bidrag og dermed ikke blive faktureret pr. valg, som det kendes i dag (KMD Valg).

4. Grundlaget for regionernes tilslutning

Regionernes tilslutning til den nye valgløsning omfatter:

- *Indkøb/udvikling og drift af et nyt fælles valgsystem (den nye valgløsning), der understøtter myndighedernes opgaver, herunder regionernes.*

Betaling for den nye valgløsning:

Afregning og betaling for KOMBITs indkøb/udvikling og drift af den nye valgløsning vil ske som et fast løbende bidrag.

Den fastsatte betaling er fastsat på baggrund af følgende forudsætninger:

- Tilslutning af alle 98 kommuner
- Tilslutning af alle 5 regioner
- Afskrivning af KOMBITs udlæg og finansiering over 10 år
- Videreudvikling af systemet

Bevirker kommunernes og regionernes bidrag et eventuelt overskud, vil styregruppen på baggrund af en indstilling fra KOMBIT tage stilling til, hvorvidt overskuddet skal anvendes til at nedbringe kommunernes og regionernes betaling eller til videreudviklingsaktiviteter. I tilfælde af øget behov for dækning af omkostninger til vedligeholdelse eller videreudvikling vil KOMBIT bede regioner om yderligere bidrag.

5. Gevinster

Kommunerne, regionerne og øvrige myndigheder omkring valgopgaven har afviklet valg i det nuværende valgsystem fra KMD siden 1976. Som led i det fælleskommunale monopolbrud skal den eksisterende it-understøttelse nu konkurrenceudsættes, herunder regionernes del.

Valg afholdes i gennemsnit én gang årligt. Det betyder, at Systemet ikke anvendes af Brugere i hovedparten af året, og at der i forbindelse med afholdelse af valg skal ske en system- og ressourcemæssig opskalering af viden om arbejdsprocesser og System hos kommuner, regioner og øvrige myndigheder i en kort, intensiv periode. Som følge af dette brugsmønster har kommunerne, regionerne og de øvrige myndigheder behov for et brugervenligt System, der effektivt understøtter Brugernes opgaveløsning med forberedelse, gennemførelse og opfølgning på valg.

Danmark er internationalt set førende med hensyn til integritet og tillid til afholdelse af valg. Det er derfor en forudsætning, at det kommende System via de stillede krav og med et højt sikkerhedsniveau fastholder og optimerer Danmarks førerposition på dette område.

Formålet med udbuddet er således at sikre, at kommuner, regioner og øvrige myndigheder får et System, der skal forbedre og konkurrenceudsætte it-understøttelsen på valgområdet og frigøre kommuner, regioner og øvrige myndigheder på valgområdet fra KMDs monopol og samtidig sikre integriteten omkring afholdelsen af valg.

Systemet skal i en årrække frem over it-understøtte kommunernes, regionernes og de øvrige myndigheders opgaver på valgområdet, som må forventes løbende at udvikle sig, og systemet skal derfor have en arkitektur, der gør det enkelt at videreudvikle systemet til at understøtte nye valgarter og/eller opgaver på valgområdet.

Systemet skal understøtte den samlede valgproces for de fem valgarter Folketingsvalg (FV), Regionsrådsvalg (RV), Kommunalbestyrelsesvalg (KV), Europa-Parlamentsvalg (EV) og Folkeafstemninger (FA).

Valgprocessen og dermed Systemet afvikles iht. Lov om valg til Folketinget (folketingsvalgloven), Lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet (Europa-Parlamentsvalgloven), Lov om kommunale og regionale valg (den kommunale og regionale valglov). Folkeafstemninger er desuden reguleret i folketingsvalglovens kapitel 12, der særligt handler om folkeafstemninger.

Regionerne udfører deres opgaver med hensyn til Regionsrådsvalg i samarbejde med kommunerne, som det fremgår af figuren nedenfor:

Hvilke myndigheder bruger Valgsystemet?

Procesområde	Kommunalbestyrelsesvalg (KV)	Regionsrådsvalg (RV)	Folketingsvalg (FV)	Europa-parlamentsvalg (EV)	Folkeafstemning (FA)
Anmeldelse af kandidater	Kommuner	Regioner	Statsforvaltningen Bornholms Regionskommune mht. Bornholms Storkreds	Økonomi- og Indenrigsministeriet	Ikke relevant Der er ikke kandidater til folkeafstemninger
Udformning af stemmesedler	Kommuner	Regioner	Kredskommuner	Kredskommuner	Kredskommuner
Fremstilling af stemmesedler, opslag og plakater	Kommuner	Regioner	Kredskommuner	Kredskommuner	Kredskommuner
Produktion af valglisten og valgkort	Kommuner	Kommuner	Kommuner	Kommuner	Kommuner
Afgivning af brevstemmer	Kommuner	Kommuner	Kommuner	Kommuner	Kommuner
Afgivning af stemmer på valgdagen	Kommuner	Kommuner	Kommuner	Kommuner	Kommuner
Optælling af stemmer	Kommuner	Kommuner	Kommuner	Kommuner	Kommuner
Fintælling af stemmer	Kommuner	Kommuner	Kredskommuner	Kredskommuner	Kredskommuner
Opgørelse af valgresultatet	Kommuner	Regioner	Økonomi- og Indenrigsministeriet via Danmarks Statistik	Økonomi- og Indenrigsministeriet via Danmarks Statistik	Økonomi- og Indenrigsministeriet via Danmarks Statistik
Formidling af valgresultatet	Kommuner	Regioner	Økonomi- og Indenrigsministeriet via Danmarks Statistik	Økonomi- og Indenrigsministeriet via Danmarks Statistik	Økonomi- og Indenrigsministeriet via Danmarks Statistik

DIM/DST opgør resultater i eget system og bruger derfor kun snitflader på valgsystemet

Systemet skal understøtte følgende opgaver for regionerne ved Regionsrådsvalg som en integreret del af en samlet valgproces i samarbejde med kommunerne:

- Kandidatanmeldelse
- Udformning og fremstilling af stemmesedler
- Aflevering af stemmer optalt i kommunerne til regionerne.
- Opgørelse samt formidling af valgresultater

5.1 Sparede it-omkostninger

Som nævnt i afsnit 3.1 er regionernes bidrag fastsat med en andel svarende til 1,45% af de samlede udgifter til valgsystemet, svarende til kr. 413.000 pr. år i afskrivningsperiodens 10 år. Det svarer til en samlet besparelse på minimum 15 - 20% i forhold til KMD Valg ved afholdelse af tre regionsrådsvalg i tilslutningsperioden.

5.2 Kvalitative gevinster

Den nye valgløsning vil være baseret på en moderne teknologisk platform, der understøtter den kommunale infrastruktur i form af Støttesystemer og Serviceplatform.

Det vil derfor være et krav, at den nye valgløsning er mere brugervenlig og intuitiv end den nuværende løsning. Det er især vigtigt, da brugerne ikke arbejder i systemet i dagligdagen, men kun i en begrænset periode op til selve valgdagen, og at nye medarbejdere lettere skal kunne tilgå systemet.

De arbejdsprocesser, den nye valgløsning skal understøtte, er langt hen ad vejen betinget af bekendtgørelser og vejledninger, der detaljeret beskriver, hvordan regionerne skal agere og forholde sig. Systemmæssige tiltag, der kan effektivisere processerne ved forberedelsen og gennemførelsen af valghandlingen, kræver derfor hjemmel i vejledninger og bekendtgørelser, hvilket for de fleste ændringers vedkommende vil betyde lange udsigter ift. realisering. Projektet vil dog i tæt samspil med myndighederne, KL, Danske Regioner samt Indenrigsministeriet forsøge at inkorporere ændringer i den nye valgløsning, hvor der er lovgivningsmæssig mulighed, og som dermed kan understøtte en smidigere proces ved forberedelse og gennemførelse af valghandlingen.

En ny valgløsning baseret på moderne teknologi vil derfor i sig selv kun medføre begrænsede kvalitative gevinster for regionerne. Løsningen vil dog blive forberedt til, at der kan digitaliseres yderligere på manuelle processer, når og såfremt den nødvendige hjemmel er givet, hvilket er helt afhængig af den politiske stillingtagen.